

شورا

اوچنچی ییل

عدد ۳ * سنه ۱۹۱۰

اورنبرغده اون بیس کونده بر حقیقان اربی
فنی و سیاسی مجموعه در

مندرجه سی:

واقندی، الوغ اسلام مؤرخی.

ابراهیم حقی بک، ترکیه ناک

یگی صدر اعظمی آلمانیا

شاعری «کوته».

عرب ادبیاتی - عربلرده فلسفه.

او یوسف اسحاق السکندی.

ابوالنصر الفارابی

ع. د. ر. ن.

«محمد علیه السلام»

رساله سیننی انتقاد. IV

اسلام قریه لرنده انقراض.

عبدالکریم سمیدی.

میشارلر II ظریف بشیری.

اجتهاد ثمره سی - آمریقایلر

حقنک - پیوتنر کوپرتزیمه حالی.

عبدالقوی رفیق.

قافلوش یا که کوك یوتال

(روسجه دن ترجمه)

محبوب جمال آچورینا.

احمد بک آغایف ناک

انستانبول مکتوبلرندن

بریسسی. ف. ک.

رحمت الهیه عمومیتی حقنده

برهانلرم. موسی بیگیف.

تربیه و تعلیم:

انگلیزلر ایله بزلر.

مراسله و خابره: اوفنا، پیتر-

بورغ، قران، و خوفند دن.

اشعار: قش فصلی، فشقه خطاب.

شرف الدین الکوستراماوی.

ملت یالقاو. ف. افلاطونف

اجمال سیاسی.

متنوعه: آثار عتیقه. مسکاو

دارالفنوننی و باشقه لر.

چن بخت (حکایه) یارالله مرادی.

تیل یاریشی X طریشلق.

☉ ☉ ☉ ☉ ☉

«شورا» ژورنالینه هم «وقت» غزته سینه ۱۹۱۰ نچی سنه ایچون مشتری دفتری آچلدى

شورا نڭ ايكنچى يلى طولوب اوچنچى گه كيته در. بونڭ مسلكى روسيه مسلمانلارنى معارفلى و اوز حقوقن آڭلى طورغان ملت ايتو يولنده اجتهاد فيلمقدر. ملتيزنڭ تاريخي طابلووينه، انڭ ميدانغه چغووينه بار قوتنى صرف ايتمكده در.

«شورا» ده علمى، ادبى، فنى. هم اخلاقى و تربيه گه دائر مقالهرگه كيڭ اورن بيريلوب، اوفوچيلرنڭ افكارن توسيع گه خدمت ايتلدر.

«شورا» نڭ هر نومرنده الوغ و مشهور آدملردن بررذاتنڭ ترجمه حالى درج اولنوب كيلمكده در، كه بونى «شورا» دن باشقه بيرده اوفوب اوگره نور ايچون بر چوق كتابلر آفتاروب نديق و تحقيق ايتارگه محتاج بولونه در. «شورا» ده احوال سياسيه حقنده اجمالى صورتده منتظم معلومات بيريله بارا. «شورا» ده يڭى شاعرلر بزنڭ منتخب شعرلرى درج اولونه در.

«شورا» آيده ايكي مرتبه چيقوب هر نسخه سى ۳۲ بيتدن عبارتدر. اوشبو ۱۹۱۰ نچى يل ايچون صحيفه لرى اولگيگه كوره دخى ده كيكايتلوب، باصلوده نفاستنه ممكندر قدر دقت ايتلهچكدر.

«شورا» نڭ ناشرلرى: محمد شاکر و محمد ذاكر راميفلر. يازوچيلرى رضاالدين فخرالدينوف، فاتح كريموف، «دردمند»، عبدالرحمن فخرالدينوف، ع. بطل. برهان شرف، ط. بشيرى. ن. آغهيف، موسى بيگييف، ملا احمدجان مصطفى، ع. آقچورافللى، امام سرورالدين مفتاحالدين اوغلى، ي. آقچورين، عبدالرحمن سعيدوف، عبدالكريم سعيدوف، هادى آطلاسوف، م. غفورى، بهرام بيك دولتشايف، م. هادى، عمر القراشى، ميان عبدالاول الاقاوى، محمد هادى الاتاوى و غيريلر.

نڭ اوز افلامى دورتنچى يلى طولوب بشنچى گه كره در. بوندىن صوڭ هم اوزينڭ معنديل مسلكنده دوام آيدهچكدر. نڭ طوتقان يولى روسيه مسلمانلارينڭ حقوقارن حمايه فيلو و آنلر آرسنده معارف و حسن اخلاق نشر ايتودر.

«وقت» اطناسينه ۳ نومر چغا. نفيس روشك باصيله. بعضا مهم بولغان راسملرده قويولا. «وقت» نڭ ناشرلرى: محمد شاکر و محمد ذاكر راميفلر و يازوچيلرى: فاتح كريموف، رضاالدين فخرالدينوف، عبدالرحمن فخرالدينوف، برهان شرف، ع. بطل، ي. آقچورين. ش. محمديارف، ن. آغهيف، موسى بيگييف در. بونلردن باشقه خيرالله حضرت عثمانوف، امام هادى آطلاسوف، مدرسه عليه معلملردن عبدالله شناسى افنديلر كى بر چوق قلم صاحبارى نڭ «وقت» ده يازولرى بولنوب طورادر.

آبونه بدللىرى:

- «شورا» نڭ سنه لك ۵ صوم. آلتى آيلىق ۲ صوم ۶۰. اوچ آيلىق ۱ صوم ۳۵.
- «وقت» نڭ سنه لك ۵ صوم. آلتى آيلىق ۲ صوم ۶۰. اوچ آيلىق ۱ صوم ۳۵.
- «شورا» و «وقت» اپكيسى برگه و برمدتده بولسه:
- سنه لك حفى ۹ صوم. آلتى آيلىق ۴ صوم ۶۰. اوچ آيلىق ۲ صوم ۴۰.

آدرس: г. Оренбургъ, редакция газеты „ВАКТЪ“.

فيورال ۱ سنه ۱۹۱۰

صفر ۴ سنه ۱۳۲۸

شورا دىر والوغ خا دىر

واقدى طرفندن تاليف ايدلمش تاريخ، «المغازى» هم ده «الغزوات النبوية» اسملى ايله مشهوردر. واقدى ايله اوشبو اثرى حقنده نيمه مستشر-قلرنى فون قرامار: «اسلام مؤرخارى آراسنده واقدى اڭ مشهور بر ذات اولديغى كى «المغازى» نام اثرى ده پك معتبردر. مذکور كتاب، سيرنمى حقنده اڭ انابتلى بر منبع صانالورغه تپوشلى «ديمشدر. مذکور قرامار «كتاب المغازى» نى ۱۸۵۱ ده «دمشق» شهرنده تابوب مطالعه ايتمش و كوب يرلرينه شرح وحاشيه لريازوب ۱۸۵۶ ده هندستانده «قالقوتا» شهرنده طبع ايتدرمشدر. ۱۹۶۰ بيتده و ۵۴۹ تاريخنده مسعود بن على اسملى كيمسه فلمى ايله يازلمش اوشبو نسخه حقنده قرامار ديپور: «دنيا بوزنده بو كتابنىڭ ايكنچى بر نسخهسى وارلغى بزگه معلوم دگلدرد.» «قالقوتا» ده باصاهش نسخه دن ۱۲۷۸ تاريخنده وايكنچى كرده «فتوح الاسلام» اسمى ايله ۱۳۰۹ ده مصرده طبع اولنديغى مرويدر (بو نسخه لرنى بزهوز كورمادك).

برنجى جلدى ۱۸۰ وايكنچى جلدى ده ۱۷۱ بيت اولهرق «فتوح الشام» اسمى ايله واقدى گه منسوب بر اثر مصرده ۱۳۱۵ ده «العثمانيه» مطبعه سنك باصلوب تارالدى. فقط بونك واقدى گه نسبتى خطا اولوب

واقدى

اسلام مؤرخلرينك مشهورلرنى و مقدملرنى اولان بو ذاتنىڭ اسمى محمد بن عمر بن واقد اولوب، كنيهسى ابو عبد الله ايدى. يراق باباسى اولان واقده نسبت ايله «واقدى» ديه معروف اولدى. هجرتدن ۱۳۰ تاريخنده «مدينه» ده دنياغه كلوب امام مالك وسفيان ثورى كى بيوك محدثلردن علم تحصيل ايتدى و صوگره مأمون خليفه طرفندن «بغداد» شهرينك شرق طرفنده (۱) «عسكر مهدي» ايكنچى اسم ايله «رصافه» ديپولمش قسمتك فاضى نصب اولدى. واقدى مأمون فاشنده مقبول اولوب هر وقت رعايه سنك طورر واحسانلرينده نائل اولور ايدى (۲). حديث عالمرينك اوز فاشلرنده دستور العمل طوتلمقده اولان بعض شرطلرى تابولماديغى سببلى واقدى روايت ايتمش حديثلرى قبول ايتماسه لرده آنك بر علم خزينهسى و بيوك عالم ايدىكنى اعتراف ايتمشلردر (۳). اسلام تاريخى طوغروسنده واقدى واسطه سيله كوب شيلر نقل اولنور.

(۱) اغانى ج ۱۸ ص ۱۸۱.

(۲) وفيات الاعيان. ج ۱ ص ۵۰۶.

(۳) تذكرة الحفاظ. ج ۱ ص ۳۱۹.

یالکوز اوزلری ایچون گنه باصدر دقلری سبندن نسخه سی تارالمیه چقی معلوم. تارالدیفی تقدیرده ده حقی قیمت اوله چقدر. شونک ایچون بونی کوروب استفاده ایتمک طوغر وسنده امیدمز یوق.

«کاتب الواقدی» دیه شهرت اولمش اوشبو ابن سعد «بغداد» شهرنده ۲۳۰ تار یخی جمادی الاخری ده وفات اولدی و «باب الشام» اسملی مقبره ده دفن ایدلدی. یاشی ۶۲ ده ایدی.

واقدی کندیسی قاضی ایکن ۷۸ یاشنده ۲۰۷- ۸۲۲ تار یخی ذوالحجه سنده وفات اولدی. قبری «خیزران» مقبره سنده در.

ابراهیم حقی بک

ترکیه ننگ یگی صدر اعظمی ابراهیم حقی بک سنه هجری ایله ۱۲۷۹ ده استانبولده دنیاغه کیلگان. بناء علیه حاضر ۴۹ یاشنده در. رشدی واعدادی مکتبلرده اکمال ایتکاندن صوگ مکتب ملکیده اوقوب «علی الاعلی» درجه ده شهادتنامه آلمان. ترکچه، عربچه، فارسیچه، فرانسزچه تللرنی مکمل صورتده بل. انگلیز-چهنی اوقوب یازا. ایتالیانچه و نیمه سچه ده سویلشه آلا. بر چوق اثرلری بار. مشهورلری بونلدر: بر جلد تاریخ حقوق دول. اوچ جلد تاریخ عهومی. ایکی جلد حقوق اداره. بر جلد مقدمه حقوق. بر جلد تاریخ اسلام. بر جلد حقوق دول.

مکتبدن چققاچده خارجه مینیسترلگنه خدمت گه کروب اون بر آی دوام ایتکان. صکره سرای مترجملگنه تعیین ایتلگان. هم توری مکتبلرده درس بیررگه باشلاب حقوق مکتبنده تاریخ، حقوق سیا-سیه، حقوق اداره، حقوق دول درسلی و تجارت مکتبنده علم اقتصاد، حقوق تجارت درسلی اوفوتقان. ۱۳۱۰ تاریخنده مجلس صحیه اعضالغنه، بر آز صکره باب عالی ننگ حقوق مشاورلگنه تعیین اولونمشدر. مشروطیت اعلان ایتلگناچ بر مدت معارف مینیستری بولوب طورغان. صکره رومغه ایلچی بولوب یبارلگان

بلکه ابو اسماعیل محمد بن عبدالله الازدی نام ذات تألیفی اولدیغی مرویدر (۱).

مذکور «فتوح الشام» اسملی اثر حقی «ثمرات الفنون» جریسی اوشبو مضمونده بر مقاله یازمشیدی: «بو کتابنک واقدی گه نسبتی خطا اولسه کرک. زیرا واقدی بیوک عالمدن اولوب مأمون خلیفه حضورنده ده اعتبار قازانمش ایدی. آنک عبارتتی اوز عصرنده اولان علم اهلینک اسلوبنچه اولورغه تیوشلی. حالبوکه بو کتابنک عبارتتی علم اهلی عبارتته اوخشاماز. خصوصاً خالد بن الولید، ابو عبیده کبی صحابه لر اسمندن حکایت ایدلمش جهل لر هیچده آنلر حالی ایله مناسب دگلدر. بلکه بو کتاب ۸ نچی و ۹ نچی عصرده اولان مصر واعظلری وقصه خوانلری اسلوبنچه در. اوشبو سبب ایچون بو کتابغه انابت ایدرگه ممکن دگل.»

واقدی ننگ «فتح منی و اسکندریه» اسمنک باشقه بر کتابی اولوب بونی ایسه مستشرقلر ۱۸۲۵ تاریخنده «لایدن» شهرنده طبع ایتدرمشلدر.

واقدی ننگ ابن سعد محمد زهری دیه مشهور بر کاتبی (سکریتاری) اولوب هر وقت استفاده ایتدیکی سببلی الوغ عالملر زمره سینه کردی وواقدی وفاتندن صوگ «طبقات الصحابه» و «الطبقات الکبیره» اسمنده بیوک بر کتاب تألیفی ایتدی. اوشبو کتابده اصحاب کرام و تابعین هم خلیفه لر حاللری یازلوب بتونسی ۱۵ جلدده در. مشهور کتبخانه لرده بو کتابنک بر جلدی اولوب تمامینک سلامت ایدیکی معلوم اولدی. اوشبو اثرنی باصدرمقنی لازم کوروب نمسه عالمدنک جمعیتی بیوک مبلغ تعیین ایتدی لر و بوندن اونیش ییللر مدم اولسه کرک طبعنه مباشرت ایتدی کبری جریده لرده یازلدی. فقط مستشرقلر، بوندی اثرلرنی

(۱) شیخ علی تونتاری حضرتلری قلمی ایله یازلمش «فتوح الشام» نام کتابی واردیه ایشندی کیده حقیبی محمد نجیب جنابلردن آلوب «فتوح الشام» اسمیله باصلش اثر ایله مقابله قیلدم. باصمه نسخه خیلی اوزون اولوب، یازمه سی تمام دگللی یا که باصمه سینه برر ذیل یازلوب قوشلمشی؟ بونی ایسه بیلامدم. اوشبو نقطه دن باشقه بیلرده هر ایکسی متفق تابلدی. شیخ حضرتلری ده بو اثرنی واندی گه نسبت ایتمشدر.

فقره کورلدى . سكسان سطردين عبارت اولان مذکور مقاله نڭ معناسى نھاما اوشبوندىن عبارتدر :

«آلمان محررلرندن» «ھرمان فر وگروستند» اسمندھ بر ذات «برلين» ده نشر اولنان «فوسيشه چايتونغ» غزته سنده «كوتھ واسلاميت» ديه يارلمش بر مقاله سنده دييور :- كوتھ ھنوز پك ياش ايكن عبرانى لسانى تحصيل وانگليز، آلمان مشاھير شعرا سڭ آثارينى تدقيق ونورات نسخھ سيني مطالعه ايلامشدر . صوگرھ اسلام حقندھ نتبعده اولندى وبونڭ نتيجه سى اولارق بيوك بر محبت باغلادى . بوندن صوڭ قرآن كريمى لاتينچه يه ترجمه ايدرگه باشلادى ودين اسلامنڭ علويتندن حيران فالدى . كوتھ نڭ اسلامه اولان ميل ومحبتى آخر عمرينه قدر دوام ايتمشدر . «شعر و حقيقت» نام مجموعھ سنده محمد (عليه السلام) غھ منسوب بر حالنى تصوير ايلر . كوتھ نظرندھ شرق افليمى خالص و صاف اولان انسانلر اورنى اولوق اوزره قبول ايدلمشدر .

كوتھ نڭ «ديوان» اسمندھ اولان اثرى قرآن شريفدن مقتبس حقيقتلر ايله طولوغدر . «بدر محاربه - سى» و «اسلام جنتى» اسمندھ اولان تصويرلرى تماميله قرآن كريمه موافقدر ، ديوانندھ اولان رمزلر ، نكتھلر بتون بتونه حافظ شيرازى يسه خاص اولان اسلوب وافكار فلسفيھنى توسيعدن عبارتدر .

فارنايدىغى صوڭ كوتھ ، اسلاميت ايله دغى زياده اوغراشمشدر . كوڭلينڭ حضور لغينى ، خاطر ينڭ صافلغينى اوشبوننده تابار ايدى . دائما الوهيننى تبجيل و تكريم ايلر ايدى .

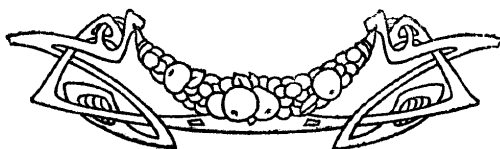
كوتھ حقندھ فرانسز فلميله يازلمش شى بودر . اگرده بونى بر مسلمان يازمش اولسه ايدى احتمال تعصبه حمل اولنور ايدى . فقط بونى مسلمان دگل بلكه بى طرف اولان بر فرانسز يارمشدر .

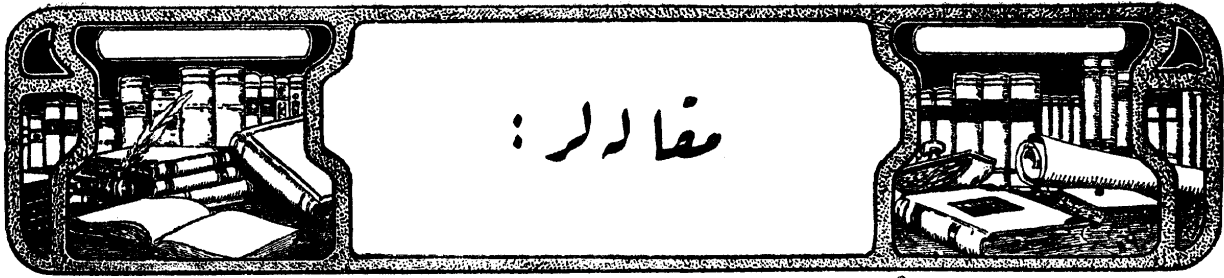
حقى بك بر نيچه مرتبه لر زور كامبسيه لرگه وقونفرھ سرلرگه تركيه طرفندن مرخص بولوب تعيين ايتلگان . ۱۳۰۵ دە بعض مسائل سياسيھ نڭ تبئى ايچون يونانستان غھ و ايتاليا غھ ؛ ۱۳۰۶ دە ايتاليا غھ ييارلگان . ۱۳۰۷ دە آمريقا غھ ويستا فقه غھ كوندرلگان و باشقه دغى بيك مهم مأموريت لرده و مفتش ليكلرده بولونغان . تورلى حقوقي وسياسى مسئلھ لر نڭ حلنه مأمور ايتلگان .

آلغان ميداللى اوشبولدر : اوز حكومتى اولان تركيه نڭ مرصع عثمانى ، برنچى رتبه دن مجيدى ، آلتون امتياز نشانى ، يونان محاربه سى ميدالى ، آلتون لياقت ميدالى . گيرمانيانڭ «اغل روز» ؛ سيام فرا - لينڭ «الدوان بلان» ؛ فرانسيه نڭ «لژيون دونور» ؛ جوهور اميرلگى نڭ «جوهور» ؛ صربيه نڭ برنچى رتبه دن «تاقوور» ؛ ايران نڭ برنچى رتبه دن «شير - خورشيد» ؛ بلعارستان نڭ «لياقت ملكيه» ؛ بلجيقان نڭ ايكنچى رتبه دن «لئوپولد» ؛ روسيه نڭ «سن ستا - نيسلاس» ؛ رومانيان نڭ «فرون» ؛ هوللانديان نڭ برنچى رتبه دن «ناسو» ؛ يونانستان نڭ ايكنچى رتبه دن «سن سووور» ؛ صربيه نڭ برنچى رتبه دن «اغل» ميداللى . حقى بك «اتحاد و ترقى» فرقه سينڭ اشللكلى اعضالرندن سانالا و حاضرگى بيك كوب ياش تركلر نڭ سوگيلى استاذيدر . شول سببلى آنى بيك حرمتله ب فارشو آلديلر .

آلمانيا شاعرى كوتھ

آلمانيا اديبلرندن ۱۸۳۲ تاريخندھ وفات اولان «كوتھ» صوفيون مذهبنه و پانته ئزم مسلگينه منسوب بر ذات ايدىكى ترجمه حاليى يازوچيلر طرفندن روايت ايدلنور . شمدى استانبولده چيقمقده اولان «صراط مستقيم» ژورنالنده اوشبو شاعر حقندھ بىر

مقاله لر:

عرب ادبیاتی

VII

عربلرده فلسفه

عربلرده فلسفه گه اهمیت بیرو و آئی تدقیقلا ب اویره نورگه طریشونک اصل سببی، مسلمانلق نتیجه سی یعنی اعتقادات ده غی بعض بر شبهات بولدی؛ فنا- رسلرده گی بتوب یتماگان ایسکی مجوس اعتقاد و نظرلری هم روملرنک تأثیری ایله بو فن اوسوب استقلال کسب ایتدی. عرب فیلسوفلری آرسطو فلسفه سنی حقیقت اوله رق قبول ایتدیله و افلاطون فکرینی ده بر قدر اویره ندیلر. عربلر فلسفه ده شو- شندی تقلید سببلی اوزلری مستقل بر فلسفه و نظر چاره حتی فلسفه نی مطلوب درجه ترقی ده ایتدیره آلمادیلر. عربلرنک بو حقه غی خدمت لری، میداندن یوغالورغه محکوم بولغان یونان فلسفه سنی اوز قانات آستلرنده صافلاب تعمیم ایتودر. عربلر، آلمان معلو- ماتلرن بر ترتیبکه سالورغه یاراندیق لرندن فلسفه ده ده شوندیوق یول تعقیب ایتوب مستقل و کیلک بر «منطق» فنی وجودکه چغاردیلر.

عرب فیلسوفلرینک اسلام تأثیرندن بتونله ی مستقل اولارق «ارسطو» فلسفه سنی احترام ایتولری و آکا بتماس توکنمه س شرحلر یازولری ایله برابر، دین تأثیری ایله «اسلام اسخولاستیقاسی» ده پیدا بولدی. حقیقی فیلسوفلر کبی، اسخولاستیق لرده ایکی زور فرقه گه بولنه ایدیلر. قوتلیراک و طرفگیر ی کوبرک بولغان بر قسمی حقیقتگه بحث و مناظره واسطه سیله یتشورگه امید ایتوب شوشی یولده باردیلر. بونلر «متکلمون» اسملانله لر. بو یول اهلی اهل السنندن

«اشعری» لر ایله «معتزله» لردر. معتزله لر اعتقاد و نظرلرن کوبره ک عقل و حکمت که اساس قورالری یعنی **Рациональный** یول طوتا ایدیلر. بو حزبلرنک ایکیسیده قرآن تعلیماتینه اثبات یاغندن قاری و قوشیلا ایدیلر.

«اشراقیون» اسمی ایله یورتولگان ایدیا لیستلر ایسه ایکنچی فرقه اهلی بولوب بونلر روحنی صافلاندر و، نورلاندر و حقنده فایغرالر؛ بونلر حکمت و قرآن دن بیگره ک «خیال و عالی مقصد» نی اساس ایتوب یورته لر. شول سببلی بونلر طار معناسی ایله مسلمانلق غه بر قدر یراق درلر. بعض بر اهل تصوف نی شوشی فرقه دن صانارغه یاریدر. عربلرنک اک مشهور فیلسوفلری بونلردر:

۱) ابو یوسف یعقوب بن اسحاق الکندی. هیئت، منطق، طب، حساب و فلسفه، موزیقا فنلرنده بیک معلوماتلی آدم بولوب ۸ نچی عصر میلادی آزا- غنده بصره ده طبودی و ۸۷۳ ده بغداد ده اولدی. مأمون خلیفه و بالالری زماننده بیک زور اعتبار قا- زانوب اسلام حکیملری آره سنده «فیلسوف» و «ابو- الحکماء» اسملریله مشهور ایدی. عربلر آره سنده فلسفه فنی نک مؤسسیدر. هر فنکه متعلق ۲۰۰ جلد دن آرتق زور زور اثرلری بولوب عربلردن اک الک ارسطو اثرلرن ترجمه ایتوچی و شرح سویله وچی بودر. ارسطو فلسفه سنه عا ۳۷ اثر یازمش ایدی. اثرلرندن بیک آزی ایسان قالمشدر.

ابوالنصر محمد بن طرخان الفارابی - اصل ترک اولان بو کیمسه فارس و عرب تللرن اویره نوب منطق و ارسطو فلسفه سنی اوقودی. بو آدم اسلام حکیملرینک اک زورلرندر. آکاچه یونان فلسفه -

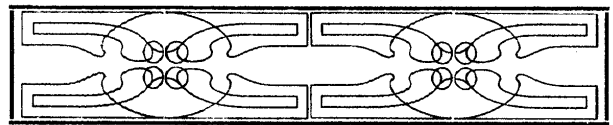
سنی آنک قدر مکمل بلوچی و آکلاوچی بولمادیغینه هر کم مسلمدر. موزیقاغه بیک اوستا اولدیغی روایت قیلنه. یوزدن آرتق اثر یازوب بعضیسی بگرمیشار جلدلیدر.

میلادنک اونچی یعنی هجرتنک دورتنچی عصری اسلام و عرب علماسی نك فلسفه گه بیک زور اهمیت بیرگان زمانلری در. بوچاقه ئلله نه قدر فلسفه علماسی و جمعیتلری وجودکه کیلدی.

بوندن صوغی فلسفه علماسی نك مشهورلری ابو علی سینا، غزالی، ابو بکر محمد ابن باجه، ابن طفیل، ابن الرشدر.

باره باره عربلرده فلسفه تنزل ایتوب واق تویهک اسخولاستیقا ایله اشتغال که قالدی. بو دورده پیدا بولغان آناقلیراق یازوچیلر ۱۲۰۶ ده اولگان شمس-الدین السمرقندی، کوب کوب شرحلرگه مالک «تجرید الکلام» صاحبی نصر الدین طوسی (۱۲۷۳ ده وفات)، منطق و عقاید حقنک بعض بر اثرلر یازوب استحقاقسز-راق شهرت طابقان مسعود التفتازانی (۱۳۹۰ ده وفات) و عضد الدین الایچی در.

عرب اسخولاستیقاسی اندلسده گی یهودلر آرقلی آوروپاغه ده کوچدی و غرب-خریستیان اسخو-لاستیقاسن طوغدردی. ع. د. و. ن.

«محمد علیه السلام» رساله سینا انتقاد.

IV

صابر حضرتنک، ولادت کونی ۱۲ نچی ربیع الاول اولمقینه بر دلیلی ده، کوب عصرلردن بیرلی دیار اسلامده اوشبو کوننی بایرام یاصاب کیلدیکلریدر. هیچ شیهه بوقدرکه دین گه مناسبتلی برشی، عصر سعادتدن میراث اوله رق فالسه، خلفرده سلفلردن شونی آلوب دوام ایتدروب کلسه لر، بوگا اهمیت

ویررگه حتی که شرعی بر حجت ایدوب صانارغه نیوشلی. سلف عصرندن فالمش تعامل و توارث معتبردر. فقط ۱۲ نچی ربیع الاول کوننده بایرام ایدوب کلمک عصر سعادتدن میراث اولوب فالمش بر شیمیدر؟

هجرتدن صوگ اوچ عصر اوتمش و بومدت ایچنه اهل اسلام مولود بایراملری یاصامق دگل حتی اسمی اولمامش بیله. حافظ ابن حجر العسقلانی: «اصل عمل المولد بدعة لم تنقل عن احد من السلف الصالح من القرون الثلاثة ولكنها مع ذلك قد اشتملت على محاسن وضدها. فمن تجنب في عملها المحاسن وتجنب ضد-ها كان بدعة حسنة ومن لافلا» دیبور. فی الحقیقه سلف، تابعون و اصحاب عصرنده مولود بایرامی یاصامق عادتلی اوله ایدی، بونک کونی قر بان و فطر عیدلری کونلری قبیلندن تعیین ایدلمش و بوسببندن ده سیر یازوچیلرنک بو درجه ده اختلافلرینه یول قالمامش اولور ایدی.

روایتلره کوره انک اینک مولود بایرامی ایدن اسلام حکمداری «ار بل» پادشاهی اولان «کوکبری» در. (۱). اندلس حافظلردن و بزم اوشبو مقاله لرمزده مناسبت ایله اسمی ذکر ایدلن ابن دحیه (۲)، شرق سفرنده بو حکمداره ملاقات ایتمکه مولود (۳) طوغر وسنه اعتناسینی کوروب «التنوير فی مولد السراج المنير» اسمنده بر کتاب تالیف ایتمش و بونک برابرینه کوکبری طرفندن بیک آلتون مکافات آلمشدر (نفح الطیب ج ۱ ص ۲۷۱).

مولود بایرامی نه کبی اشلردن عبارت اولورغنه نیوشلی؟ و شریعت نقطه سندن فارالدیغنده مولود بایراملری ایتمک، طوغروسی ده مولود بهانه سی ایله بر برینی صیلاشوب سیمرشوب یورمکلری جائزمی؟ جائز اولسه گوزل بر اشمی؟ بو عادتنک اسلام فقراسی و شاگردلری ایچون برر فائذاسی وارمی؟ حسیات دینی نی قوتلندرر ایچون اثر ویره می؟ «کوکبری» دن

- (۱) کوکبری ۶۳۰ تاریخنده وفاتدر.
- (۲) ابن دحیه ۶۳۳ نچی بیل ۴ نچی ربیع الاولده مصرده وفات ایتدی.
- (۳) مولود بایرامی، اسلاملر آراسینه چیت بر ملتدن کپدی دیپانارده وار.

اوشبو رساله نى ترتيب ايتديكم وقت ولادت ووفات تاريخلرينى تعيين ايتمك وهجرت كوندنه «قبا» ده نچه كون طورديغنى تحقيق ايلامك اڭ آغر شيلردن اولمشدر. حسينيه مدرسه سنده سير شريفه اوقونديغم وقت هجرت بحثنه كلديكمزده «نوراليقين» صاحبي: «واقام رسول الله بقاء بضع عشره ليلة» عبارتيني امام بخارى صحيحندن آلمش، فقط بو ناسخ سهوي اوله رق تصرف ايدلمش اولوب اصلى ده - بضع ليال - اوله چغنى ظن ايلرم «ديه كچمش وبونك بعض سببلرينى بيان ايتمشيدم. فقط «محمد عليه السلام» رساله سيني ترتيب ايتديكمه اوشبو مسئله ده الوغ برترددده قالدوم. كتبخانه مده صحيح بخارىدن متعدد باصمه لر و مختلف شرح لر اولسه ده هر برينك اصلى بر نسخه اوله چغنى جائز كورلديكندن ايكنچى بر يازمه نسخه ايله مقابله قيلورغه لزوم وار ايدى. خديو كتبخاسنده، مشهور حديث اماملرى طرفندن تصحيح ايدلمش نسخه لر وارلغنى ايشتمش ايسه مده مصرغه مکتوب يازوب جواب آلورلق فرصت اولمادى. اوشبو سببلدن ايستر ايستماز، جامع الصحيح نك بتون باصمه نسخه لرى خلافته اوله رق «قبا» ده دورت كيج فوندىلرينى بيان ايتدم. مع مافيه بو طوغروده كوكلمه ده الوغ بر شهبه وارد.

محمد عليه السلام رساله سيني يازديغمه هر دقيقه ده كوز صالحوب طورديغم كتب سته، تاريخ الامم، كتاب الكامل، اسد الغابه، الاستيعاب، الاصابه، ذيل المنذبل كى سلفى اثرلرنده مولود بايرامى حقنده سوز كورله ايدى، البته آنلرنك تاثيرينه مغلوب اولوب بونى بر دليل صايور وسوزلرمنى شوكا بنا قيلمش اولور ايدم. فقط بن مذكور اثرلرده «مولود» بايرامى سوز ينى كورمادم وبناء عليه تاريخى اولان ولادت مسئله سنك آنك ايله استدلال ايتمادم. خطا قيلم ايسه حقى سبحانه وتعالى عفو بيورسون!

ايك نه قدر حكمدارلر و خليفه لر كچوب كنديكلىرى حالده نيچون بويله بر امرگه اقدام ايتمامش لر؟ يوقسه بونار آراسنده «كوكبرى» قدر سيد الموجودات افندمز حضرتلرينه محبت ايدوچيلر اولماديمي؟ بو طوغروده بزم سوزمز يوقدر. بو مسئل، هر نه قدر بزرگه معلوم دگل ايسه ده كندينك ار بابى طرفندن حل ايدلمش وقرار لاشدرلمش اولسه كرك. بزم سوزمز شونده دركه افندمز حضرتلرينك ارتجالندن نچه قرنلر صوڭ حادث اولمش بر عادت، ولادت كى تاريخى مسئله حقنده دليل اولماز. ايشته اوشبونك ايچون بزلر ۱۲ نچى ربيع الاول حقنده مولود بايراملرى يا صالحوب طورمقنى دليل حساب قيلورغه لايق تابمادق. بو طوغروده اولان ايكنچى عذر مز بودر.

سير نبى حقنده يازلمش اثرلر، حسابسز ديه چك درجه ده كودر. صوڭ عصرلرده ترتيب ايدلنلر آراسندك عربچه و تركيچه لردن غايت لذتلى كوكللره راحت كنوره چك طرزلرده يازلانلرى وار. اكرده بونلردن بررسينى كوز اوڭمه قوبوب يازمش اولسه م ايدى، «محمد عليه السلام» رساله سى دورت بيش ساعتلك بر خدمت اوله چق ايدى. لكن بن، مذكور رسالدى يازديغم وقت، شيوخ حديثن باشقه لرنك اثرلرندن استفاده ايتمازگه (فنى مسئله لر مستثنا) و حفاظ اسلامدن غيريلرنى اوزمه استاذ قيلمازغه قرار وبردوم. بونلردن باشقه لرنك - رسول اكرم حالىنى - يازمقده اوستمه منتلرى اولماسون ديدم. بونك اوستنه، رساله نك مکتب بالالرينه درس صورتنده اوقوله چغنى ده (من غير حد) اميد قيلور ايدم. شول سببلدن ياش بالالرنك احوال روجيه لرى تحمل ايدرك شيلرنى گنه قويمقغه اعتنا قيلم. ايشته بو سببلدن، دورت بيش ساعتده تمام اولاجق بر اشنى، بر هفتنه قدر عمر صرف ايدوب يازدم. بعض بر كونلرم صرف كتاب آقارمق وسوز ايزله مك ايله كچر ايدى. احتمال رساله ده بر چوق يا كلسلرم اولور، فقط بويا كلسلرنك سببلرى مساهله م دگل بلكه آرتق نفتيشم جهتنن اوله چغنى كنديمه معلومدر.

اسلام قریه لرنده انقراض

انقراض - «بتهك»، یعنی «اجتهاد، علم، ثروت» یوللرندن آیریلوب، فقر و احتیاجنی اختیار ایتمک و شو سبیدن اقتصادی جهندن باشقه لره اسیر اولوب تابتالهرق، مادی روشه یوتیلوب «نام، حیات، بقا» نی یوغالتمق و بو عالم وجودکه وداع ایتمک دیمکدر .

نگری تعالی، هیچ بر قوم و هیچ بر قریه نی حکمت و سیاستسز هلاک ایتما مش؛ بلکه قریه اهللری یا که منقرض اولان ملتلر اوزلرینه ظلم و خیالمت ایدوب اوز اوزلرینی هلاک ایتمشلر و ایتمکه درلر. ایشته بنم یازاچغم قریه لرده بونک مجسم مثاللریدرلر .

کوبدن توکل وطنمز اولان «تنوش، بوا» مضافینه قایتدم . روسیه نك الك ایچنده اولان بو ابکی قصبه نك اهالیسی کوبسنجه تاتار و چواشلردر. یوروب اعتبار ایدلسه هر حقیقت روشن اولور ایمش . بو یرنك تاتارلری هر نه قدر لایمالی خلق دگلرسه ده اوز رفیق و همسایه لرینك نوزاقلرینه ئله کمشلر یا که ئله کککائلرینی بلمی فالمشلر ایکان . شویله که : قریه آره لرنده، بازار و یارماقارده، اولکان یول اوستنده گی اوراملرده دقت ایدوب فارالسسه الك الك کوزگه روس و جواش نشانه سی، دکان و سودا گرلری کورینه ؛ حرکت و فعالیت ایله مژلداوچی، ایگون جیوچی، قاز جیوچی، کوکای آلوچی، غویرنالرغه مال قویوچی، ترانسپورتنی اشلرگه قاتشوچی، پرو-تسینت لر آلابوچی، ژولست و پوچته خدمتکارلری، پرستن هم واقفالرده گی بوک پادرا نچیکلری، بازار خواجهاری، ماشینالر آلوب ایگون اشلانوچیلری، پار وایلقتریق فوتیله طانشوچیلری، قریه هنرچیلری کوبسی روس و چواشلر اولوب بزنگ تاتارلر آنلره یالچی، آنلرنك راحت و سعادتنی ایچون بر آستندن

توپرافغه چوموب آلتون آقتاروچی مسخر ذی روح آلت گنه بولوب فالایازغانلر .

روسلر و چواشلر، بازارلرغه هنر ایلنوب صانارق آقچهلنوب، آباروت یاصاب، تاماق طوبیدروب فایتدقلری حالده کورشیده گی قریه تاتارلری کوزلرینی بوزوب اشلانگان آقتق ایگونلرینی چغاروب صاتاده شیکر و تافتا چای و بر کیوم چابانادن فالغا-نینه کیفلانوب ایسروب فایتا؛ «نیچون روس و چواش کبی سز لرده بازارغه فاتتاب صانوغه کرمیسسز، چابانا یاصاب، کیندر صوغوب، مال جیوب، سمبردن، فزانندن، تنوشدن نرسه کیتروب سودا ایتمیسز؟ نیچون خالص بر اسلام قریه سنه کیلوب بر اورس یا که چواش نك کیمت آچوینه نعمل ایته سز، غارلنمیسز؟» دیب صورالسسه: «اورص، چواش خلقی بای آلا، مونه بتون تیره جاق اوللرده گی صاتلق جیرلرنیده آلا رغه آلالر مالای!!!» دی، ای بیچاره بوسوزینك آرت یاغندن هیچ بر خبری یوق!.. حالبوکه بر ملت عالمده نهلر وارینی کوروب اوز معیشتیله آنلرنی تطبیق ایتماسه، باشقه لر ایله اختلاط ایدوب معیشت بازارنده یارشماسه شبهه سز منقرض بولاچقدر . چونکه بو کونگه قدر عالمده باقی اولان ملتلر اوزلرینك حیات و بقالرینی یالکتر شو عالمه گی آثار ترقی و ثروت نك بارچه سنی اقتباس ایدوب کشیدن کوروب و کوچروب اشلمک، یارشوق طریق ایله گنه صافلامشلردر و همانده صافلاب کیلورلر. لکن بزنگ اسلام قریه لرنده تاتار آره سنده بو فکر چنلاب آکلاشغانی یا که فعلا تطبیق ایدیله باشلاغانی یوق ئلی .

روسلر ایله چواشلر اوز حاجتلرینی اوزلری باشقاروب، باشقه لر نك حاجتلرینی ده حاضرلرگه اولگرددیکلری حالده مسلمانلرنك اوز اشلرینه کیچکه فالوب، فالقان اوستینه فار سبیکان . چواشلر اوز یرلری اوستینه اجاره گه ده آلوب ساچارگه اجتهاد ایتد-یکلری حالده مسلمانلرنك اوز ایمانا (جان باشینه تیگان یر) لریده صاتلقان؛ صاتلماز ایدی هنر یوق،

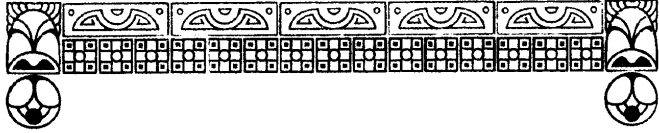
بازارغه قاتنی بلمی، یالقاو.

اگر اوزلری طریشوب ممکن بولغان اورنلر دن هنر اوگرانسهلر و قش کونلرنده شو هنرلریله شغلنسهلر ایدی، بردن وقتلر اسراف بولماز، ایکنچیدن کونلری یاقشی اوتار، برلری صاتلماز، ذلت و احتیاء جغه توشمازلر ایدی. «چاباقسار» ایله «کوزمادیپیان» چواشلری بولونده اوسه طورغان یوق - بار چبقلر دنه، ایدل بویی موفشیلری بر آلاو فامش یا که سالامدنغنه ده، «بالچق» طرفی چواشلری کیندر آش ساچوب، کاپوسته ایگو بکنه ده ئلله نیقدر تابوش ایتنه آلالر. چبقلردن اورندق، کارزینقه، تارنما، صالام اشلاپه کبی نرسهلر یاصاب تابوش آقچه سندن بر قش یاغارلق اوطون آلالر، اوست باشلرینی تازارتوب، کشی آراسنک کشی توسلی بولوب بالا تریبه سینده آقچه آرتدره بله لر.

فقیر، «بوا و تتوش» فصبه لرنه یوزگانن تاتار آغزندن مسجد صالو، ملاغه پریغوار جیو؛ اماملری آغزندن معله سینک فقیرلگندن، طونینک یرتقاغندن زارلانو؛ شاگردلرینک آغزندن مدرسه دن طویو؛ سودا گرلرینک آغزندن - اوز تعبیرلرنجه دهریلرنک کوبایوینه - اچ پشو؛ خاتون قزلرینک آغزندن صاقز ایسی کیلوگه باشقه یات و یاکی نرسهلر هیچ کورمادم؛ حالبوکه روس و چواش قریه لرنده بررگنه معبد، بررگنه پوپ (священник) بولسه ده بر مکتب ایله ایکی معلم هیچ قالمیدر. بزنگ تتوش ایله بوا فصبه لرنده ئله نیچه یوز مسلمان قریه لری بارده لکن ایکی قولده غی بارماقلرنی صاناب چقارلقه مکتب یوق. حتی نیچه مگ چاقمرلرغه شهرتی کیتکان «بوا» مدرسه سیده یلدن بل توبان کینه بارا. هر قریه دن برردانه چیت شهرکه کیتوب تحصیل ایتکان، فکری آچلغان، بر آز معلومات نابقان یاش تاتار یکتلری یا که طلبه لریده اوز قریه لرندن بیروب، فارانغو فقط مقدس وطنلرینی دومکدروب چیت که کیتوب یوغالا بارالر. قریه لرینه فایتوب بیرله شمیلر. ایشته انقراض! ایشته انقراض! البته بولای بولغاچ

«اسلام قریه لرنده انقراض» دیب یازمی قالدریلسه حکمت چقما یا چقدر! . . . ایندی تاتارلرنک الک کوب یری اولان وطنمز «بلغار» اطرافنده شو بیله ایسه باشقه برلرنی نیچوک دیب اویلا رغه کرک . . .

عبدالکریم سعیدی
قرتوگیلیدی.

آمریقاده عثمانلی سودا گرلری

«عثمانلی زراعت و تجارت غزته سی» نه آمریقا دن ادهم نژاد امضاسیله یازلقان بر مقاله نک بعض برلری توبانده درج ایدلیدی:

«آمریقا دیو برلن بارمزنگده عقمزغه بو یگی دنیانک خارقه لری کیله. مونه شوشی خارقه لار ه لکتنده هیچ امید ایدلمگان قدر عثمانلی سودا گرلری بار. بونلر آمریقانک آریمی طالمی طورغان سعی وغیرتی اچینه چومغانلر و اشلرینی شونده غی احوالگه کوره کویلب اشکه کرشکانلر. ایکی یل الوک آمریقاده بولوندیغم وقت بونده بو قدر کوب عثمانلی سودا گر لری کوروب بیک سوینگان ایدم. چونکه مونده کیلماسدن الوک، بویله برکه جیلغان عثمانلی سودا گر لری بولووی خاطر یه ده کیلمه گان ایدی. شمالی آمریقا ده عثمانلی لرنک الک کوب بولونغان برلری شرق طرفنده در. نیویورق، بوستون، شیکاغو، فیلادلفیا تیره لرنده عثمانلیلر کوب اوچریدر. فقط الک زور عثمانلی سودا گرلری «نیویورق» ده در. بونک هر پوچماغنده بر عثمانلی سودا گرینه اوچرا رغه ممکن. آمریقاده ترکهجه سوبله شوچی برکشی طا بو یاور و پاغه فاراغانده بیک جیگاندر. آمریقاده عثمانلی سودا گرلری عمومیتله نما کو و کویر سوداسی برلن شغل لنه لر. بوندن باشقه نرسه لر برلن سودا ایتوچیلریده کوب ایسه ده الک زورلری شونلردر. آمریقانک هر یرنده عثمانلی نما کوسی صوریلر. عثمانلی نما کوسی آمریقاغه نه

نه قدر زور اهميت بېرلديگنى ايتوب طورغە حاجت يوق. فقط شول درجه قيمتلى و قدرلى كاؤيرلرنى اشلەوچى عثمانلى لرنىڭ شول درجه فقير قالواری شە. يان تأسفەر ، بونىڭ سببى دە بعض بر محتكر بايلرنىڭ اهانتى و كاؤير اشلەوچيلرنىڭ فقيرلىكلرنىڭ فائىلنوب آنلرنى ضررغە توشورولریدر. اگر ازمير كاؤير- لرنى ساتهق ايچون آمرىقاننىڭ تورلى يرلرنىڭ اوزمىر مغازينلر آچساق و كاؤيرلرنى طوغرىدىن طوغرى اوزمىر شوندى يبارسەك كاؤير سوداسندن ايتلەچك فائىلننىڭ دخيدە كوبرەك بولاچغندە و بونىڭدە كاؤير اشلەوچيلر كسەسنە كرەچگندە شەبە يوقدر.

آمرىقادە كوبرىنچە عثمانلى كاؤير مغازينلرنىڭ آنتىقەلر (ايسكى نرسەلر) دە ساتلەقەدر. مثلا: اسكى فلچلر ، اسكى آياق كيوملر ، صاوت صبالر ، طاقيەلر ، اوقالى فسلىر و شاللىر كورلىگالى.

آمرىقا شەھەرلرنىڭ بار و زىنو ساتوچى عثمانلىلردە كوب. بونلرنىڭ اكثرىسى يهوديلر. تركلر ، آرنالدرلدر. آمرىقادە طوروچى عثمانلى گرىكلرنىڭ كوبرىسى ايكى نگرچلى آر بە ايلە طارتوب يمش صانوب يوريلر. خر پوطلى مسلمانلر بوستون ، فيلادلفيا ، وورسترماس نېرەلرنىڭ تليفون چىقى و ريزىنكى فابرىقەلرنىڭ اشليلىر. خر پوطلى مسلمانلردن مركب بو طرفلردە حتى اوللر بار. بونلر آرسندە فابرىقەلردە ماستىرلىق ايتوچيلر ، ياكە اشارنى اوزلر يە پودراد آلوب اشلەو چيلردە آز توگلدلر.

عثمانلىلر اچندە استانبولدىن كىتكەن بعض آدملىر تيمر ، طوب ، الكترىق فابرىقەلرنىڭ اشليلىر. نيويورق نىڭ اوزندە بىك كوب آلا تورقە آشخانلر بار. بو شەرنىڭ « واشىنغتون استرىت » اسمندەگى زور بر اورامندە بار سىدە سورىيەلى عثمانلى سودا گرلىرى طورەلر. بو اورامدە زور مغازينلر و تىجارىتخانلر ايل طولىدىر. « واشىنغتون استرىت » اورامندە عربچە خر وفات ايلە يازلغان و يۇسقىلر كوب اوچرىدىر. بو اورامدە وبونىڭ تېرە ياغندە هم يهودى محلەسندە بىك كوب واق عثمانلى سودا گرلىرى بار. بونلر آرسندە

قىر كىنرلسە شول قدر ساتلەقچى شەبەسزدر. آمرىقادە عثمانلى تما كوسى ساتلوغندە توگىل ، بلكە تماكلولرنى ساتوچيلر و سىغارە ياسا وچيلردە عثمانلىلردر. ياللىز نيويورق دە بر عثمانلى يهودىنىڭ دورت بش دانە غايت زور تما كو فابرىقەسى بار. بو فابرىقەلردە اشلەوچيلرنىڭ كوبرىسى يهودى ، ارمنى ، روم كىبى عثمانلى اردر. تما كو حاضراوچى دخيدە عثمانلى فابرىقەلرى واردر. بو زور فابرىقەلردىن باشقە دخى تما كوچىك ايلە شغللنوچى اورتە و توبان درجه سرمايەلى عثمانلى سودا گرلىرى دە واردر. بونلر بر طاقم كچكەنە اعمالاتخانلردىن باشلاب خصوصى بولەلرگە قدر هر يردە سىغارە ياساب سانالر. سىغارە اشى بر وقت عثمانلىلرنى بىك بايتقان. حاضرىكى زور زور فابرىقە- لرنى شونىڭ سايبەسندە ميدانغە كىلگان.

ذانا آمرىقادە بر كشى « مېن تورك » دىدىسە آندىن تما كوسودا گرى مېسن ؟ ياكە تما كو فابرىقە- سندە اشلىسنىمى ؟ دىب صور او عادت حكمنە كرمىشدر. آمرىقاننىڭ تما كو كىبىلرنى بىك ماطور بولا. هر تما كو و سىغارە كىبىنىڭ آلدىنە و يۇسقىغە مطلقا تورك صورتى قويالر. زور عثمانلى فابرىقالرنىڭ اعلانلر يە ، رىقلاملر يە هر يردە تصادى ايتل. هوا واغونلر يە منوب شەرنىڭ بر ياغندىن ايكنچى ياغىنە كىتلسە ايلورنىڭ توبەلرنىڭ ، ديوارلرنىڭ يىلە اوستلر- يە عثمانلى صورتى توشورلىگان بر چوق اعلانلر كور يە. اگر شەردن چغوب- كىتلسە صحرالردە ، ايگونلنىڭ بويلرنىڭ شوندى اعلانلرغە اوچرالا. اشل- نگان سىغارەلرنىڭ اسملىرى كوبرىنچە توركچە بولا. مثلا: خر بىدىن صوك چىقالغان سىغارەلردىن بعضىلىرى « ژون تورك » « اتحاد و ترقى » دىيە آنالمشلردر. بو اسملرگە آمرىقالولرنىڭ كىبىلرى كىلە.

آمرىقادە كاؤير سوداسى بتونلاى ارمنىلر قولنە ديورلكدر. يهودىلردە دە بو سودا وار ايسەدە آزدر. زور كاؤيرلر مغازينلرى آمرىقاننىڭ ، خصوصا نيو- يورق نىڭ هر طرفندە وار. بونلرنىڭ كوبرىسى عثمانلى لرنى قولندەدر. عثمانلى كاؤيرلر يە چىت مەلىكتلردە

ما کیدونیالی مسلمانلرده کورلنگالی در. بونلر تورکلرنک لوقوم شکرارینی و حلوالرینی بیک کوب صانالر. تورکیه ده گی واق چیکلاوک و فستیقلر بونده کوب صاتیله. آمریقالولر پیس بوغاز اولوب نی کورسلر شونی آلالر. آنلرنک شول خاصیت لرندن فائده لنوب عثمانلی واق سودا گرلر کوب اش کوره لر. حتی بعض اجنبی و روس واق سودا گرلر یه باشلرینه فس کیه رک، گویا تورک نرسه لری صاتقان بولوب، قچقروب یوریلر. آمریقاغه کوچوب کیلگان عثمانلیلرنک بایتاق کوب بر قسمی ده زور غاستینسه لرده خدمت ایتمک در. لر. بونک غاستینسه خدمتی بیک اهمیتی اولوب، بو خدمته بولنوچیلرنک کوبسی فرانسوزلردر. روس، بلغار، ایتالیان مونده غاستینسه خدمتی ایته آلایلر. عثمانلیلر آره سنده قارت پوستال تجارتی وزور مغاز-ینلرده پریکان چیک لک ایتوچیلرده یوق دگلدر. ایشته آمریقاد هر صنفدن مرکب بر هیئت عثمانیه وار. یاوروپانک هیچ بر یرنده موندی عثمانلی هیئتنه اوچراغره ممکن توکلدر .

میشارلر

II

« کوکل بلن توناشمغان کوز،- بوتاق نیشکی » دیگان مقالنک درستلکینه بوکون آرتوغراق نوشو-ندم. مین اوزم، میشار بالاسی، میشارلر آره سنده طوبوب میشار بالالری بلن اویناب اوسدم. لکن میشار عادتلرندن هیچ برسی دیورلک خاطرمنه فالماغان. باری کورشی اییمزناک، باشینه « چالما » آتالغان اوزون وکیک آق بوزلرنی چلقاب یورگانینگه کوز آلدمه طورا. اولده، ایینک، مینی سویگانلکلری، فیاق صوغانلر بیروب کورساتکان یخشیلقلری ایسمه توشوب، بتون طوروشی بلن جانلی کارتینه روشنده بولغان صورتی کوز آلدمه توشکاچکنه، میشار فارچق

لرنده « چالما » بهیلو عادتنی بارلغن خاطرمنه کیتوره در. ذاتا، مین آرتوق تاتارلاشدقمدن، اوزمده میشار بالاسی ایدیکمه علامت بولغان هیچ دیورلک درجه ده بر عادت تابا آلیم و شولایوق باشقه لرده سیزه آلایلر. تیک، میشارلر آراسینه کیلگاچکنه، بتون کوکلم خوشلانوب پیشکان صوغان آشومغنه، مینده، میشارلک عادتلرندن طبیعی بولغان بر عادت بارلغن بلدردی. میشار خلقی عمومیتله پیشکان صوغان آشار ایچون جان آتالر. بو چواشلرده شولایوق. میشارلر وچواشلرنک اک کوب بولغان جیرلری وایسکی عادتلرینک بو کونگه قدری صاقلانغان اور-نلریده روسیه نک شمال طرفنده در. بو طرفده بولغان چواشلر بلن میشارلر بر برسینه بیک یاقین بولوب هیچ برسی نک آراسنده تاتار قرتداشلر یوقدر. اما، باشقه، طرفلرده بولغان میشارلر وچواشلر، مثلا: صمارا، صاراتوف، خوالین، چیستای کبی جیرلرده، بولار نق تاتارلاشقانلر یاخود روسلاشقانلر.

بناء علیه، چواشلر حقنده کوبرهک شمالی چوا-شدر احوالندن یازدقم کبی، مونده ده شمالی میشارلر حالندن یازونی موافغراق تابدم. میشارلرنک، تاتارلرغه قاراغانده، چواشلرغه بولغان مناسبتلری، کرک طورمشده و کرک عادتده بولسون بیک یاقین در. شوشی سوزلرمنی اثباتقه، بایتاقغه فائده سی بولغانلقدن، اوزمنک میشارلر آرا-سینه سیاحتیم اثناسنده بولغان حاللرمنی بر آز یازوب کیتمک بولام.

قران و موسقوا تیمر یولی اوستونده بولغان « شیخزان » استانسهنده برور کیچ فونماق مطلوبم بولدقندن فاتیر ازله رگه لزوم کورلدی، بر چواش یورتینه باروب نهرزه فاقدمده، اورتا یاشلرده بر چواش خاتونی کچکنه گنه نهرزه تیشگندن باشن طغوب، بزنی تاتارلار ظن ایتدکندن بولسه کرک، فاتنی کوکلدن چققان تاوش بلن: « فایسی اول تاتار یسر؟ » دیدی « جینگهی بز تاتار توکل، چوتی میشارلری » جوابن ایشتکچ جینگه یینک سوزلری یومشاقغه ایلهنسه ده،

میشارلر ایچون اوزیلوب طورالر . فاین آتامده «میشارلر بولاسه کرسونلر» دیب سزنگ کیلوگه آچیق یوز بیردی «دیه کیلومزگه نیچک ممنونیتن بلدره، خاتوننگ ایرکه قزی «آنا» ده، بزگه نیچک حرمت قوبارغه بلمی یوری ایدی. بو ایسه، چواشلر بلن میشارلر آراسنده قلاباً بر مناسبت بارلغن بلدرسه کرک .

پویزده وقت، یوفاریدهغی حاللرنی ملاحظه قیلوب بارمقده ایدم، فارشده اوطورغان، بر ناتار فارچی یانینه یاشکنه بر میشار یکتی کیلوب اوطور دی. ناتار فارچی بو یکتنگ فاتی نلندن، میشار ایدکن آکلاغاچه: «جگت سز فایده باراسز؟» سؤالن بیروب: «استانبولغه اییکای» جوابن آلوینه بتونلای عجب لندی و میکا فاراب، تحقیرانه بر طاوش بلن: «آنده نیشلاب یوری ایکان ایندی بومیشار» دیه میشارلرنی نچار بر خلق ظن ایتدکن آکلانندی. اونیڭ نعر یفنجه: میشارلر غایت جالقاو، کشی آرا- سینه قاتناشا آلماسلق پیس بر خلق بولدقندن، مونکک شوندی هیبت استانبولغه باروی فوق العاده بر واقعه ایمش . . . . . مینم سؤاللریمه فارشی، میشار یکتی، اوزینڭ استانبولغه باشلاب باروینڭ سببن سویلی باشلادی:

— «مونه شا کرد! بزده اڭ قیون نرسه اویله نو. اول، مینی یکرمی بزگه چاقلی چقماغان طوغان، اوسکان ایلمدن چغوب اون یلر چیتده یوررگه مجبور ایتدی. صالداندن قالغاچ اویله نورگه تلهسه- مده، قز برابرینه بیررگه تیوش بولغان سیکز یوز سومنی بیررگه آتامنگ کوچی یتمادی. بناء علیه مین چیتکه مال تابارغه چغوب کیتوب، یوری یوری ایکی یادن صرک استانبولغه باروب چقدم. آنده سیکز یل میخ بلن سودا اینکاچ فایتوب اویله ندم.»

بویکتنگ، قز برابرینه سیکز یوز سوم بیرینه عجیبسئوب، مین: «نیك اول قدر قیمت! یوقسه سویگان قزکنی غنه آلمانق بولدکمی؟» دیدم.

نیندی اشلی، کم بالاسی، فایده بارو حقنده اوزاق صوراشقاچغنه: «بردن میشار و ایکنچیدن شرفی آبری بالاسیده بولغاچ آچیق یوز بلن قبول ایتهمز ایندی» دیدی.

چواشلرده، اوزینه کیلگان کشینی گنه توگل بلکه یولده اوچراغان کشینی ده، نچار اشلی بولما- سن غوفیل، تورلیچه سؤاللر بلن تدقیق عادتی عمو- میتله باردر. آلا، بو عادتلری بلن، فرغز- فزاق خلقینه اوخشیلر. فرغزلاردهده اوزغان بارغاننی طوقتا- نوب صوراشمی بیارمک یوقدر.

مذکور چواش خاتونی، بزنگ کورشی اولدن کیتکانلکدن، ناتار چهغه بیک اوستا بولماقله برابر یاش وقتنده، انکاسی بلن بزده، برنیچه مرتبه چایده اچکان ایکان. مونه شونڭ ایچونده، اول، میکانیچک احترام ایتارگه بلمی ایدی. احترامینه سبب ایکی تورلی نرسه بولدیکه: بریده میشارلکم وبریده انکامنگ ایکمک، طوزیدر.

اوزینڭ طوغیغان طشلی مندهرلرن باش آصتمه سالوب صاری طونن اوستمه بابا وهر حرکتنده: «ای بزنگ آتاو! میشاردن برده فایتمی ایدی. اول بزگه میشارلر کیلهلر ایدی. میشار قزلری بلن کیچ اوطوریشا ایدک، میشارچه بیتلر (جرولر) ایته ایدک. قز چاقلم حاضر توشده کورگان واحترکبک گنه بولوب قالدی. . . . . موند کیلگیاچه چواش نلن اوگونه آلمی آبدراب بتدم *) مونک چواشلر، ناتارچه بیک آز بللر. ایلك چواشلرده میشارچه بیتلر ایتلو بولوب بتون کوکلن اوزه ایدی. حاضر زمان بتونلای بوزولدی ایندی. آلازنگ برسیه قالماغان» سوزلرن نکرارلاب کوز یاشلاری بلن زارلانه و: «بزنگ چوا- شلر اورنسسز جیرلرگه جومردلق قیلماغانن سزده بله طورغانسسز؟ اگر سز، بزنگ جانمز تارتقان میشار بولماساگز، مین اوزم یاتا طورغان مندرلرمنی تیزگنه سزگه بیرر ایدمی! ئلی یاری موندغی چواشلرده

(* اروم، غوبنه صوی بوینده چواشلر، اوزتللرن بیک آز بللر.

طغوب، مالی بولماسه بورچقه چومدروب فالغان معیشتلری و بورچ عذابلری ایچون کیاونی، چیت گه بایلار خدمتچیسى یاخود سوداگر ایتوب پیررگه مجبور ایتدکندن، آلارنڭ لذتلی یاش عمرلرنده بر برندن آیریلوب طورولرینه، صاغنوب صارغابولرینه غنه سبب بولا. شولای بولغاچ، آچی حسرتلرنی، تهملی شادلقلرنی، شریک حیات بلهن اورتاقلاشو، عائله لذتینه آلدانوب معیشت آغرقلرینه چداو ایچون بولغان بو اویله نو، مقصودنڭ عکسینجه، یاگا باشندن قایغو وحسرت که چومو، تالاش و فچقرشقه یول آچو یاخود اوستکه آرتق نفقه و بورچلر بولکلابد، شونڭ سایه سنده، بربرک بلهن اوزون عمرلر کور- یشه آلماو دردیله تیلمزوب نیوررگه بر سبب هم بایلرنی قورشساو آشا سیکرتوچی، فقیرلرنی منگولک بورچ آستنه طغوچی بر بلاغنه بولادر « ديه بتون کوکلندن ارنیکانن، اچندن یغلاغانن بلدره و مونڭ نچارلغن اعتراف قیلا. سوز آره سنده، مثال ایچون، آلد زدهغی بر خدمتچینی کورساتوب: « کور ایندی مونه شول افندیده اوچ - دورت یوز سومسز اویله نه آلمی بیت! ئلده یتمسسه شول قدرلی نسیه ده یازدرا. قز آناسی، آلارنڭ، کیلاچکده معیشتلرن اویلابده قارامی میکاننی! « ديب اوزوله وشول عادتنی نیچکده بولسه بتوررگه تلی. شولای بولسه ده اول اوزی، تلاك و فکرینه بتونلای کریسنجه اشلاگانگه، کور- مگان، بلمگان نادانغنه بر میشار قزینه اویله نور ایچون مڭ یاروم راسخود طوتقان، دیدکنجه، بر برینه بولغان محبتلرنده ده صالحونلق کورینه ایمش.

— : اوزڭ شونڭ نچارلغن بله طوروبده نیک آلاى اشلاڭڭ؟ « دیویبه قارشى، پویزدهغی میشار کبی بوده:

— : شولای آلماساڭ اویله ننی طوررغه کرک، باشقه ملتنن آلساڭ ملیکنی آباق آستینه سالوب تابتاو بولا، ديه جواب بیردی.

مونده قدرلی یازدقم شیلر، میشارلر حقنده بولغان اوچ تورلی نرسه نی آڭلاتیق ایچون ابدیکه،

اول - : ای شاگرد، قایده اول سویگان قز! نیندی بولسه ده یاراغان بولور ایدیده، شوندن کیمگه تابا آلمادم. بو ئلی اورتا بهاسی غنه. بزده قزلار مڭ یا مڭ یارم صوم بولا. شوکا کوره ده میشار یکتلری تیزگنه اویله نه آلمیلر»

مین - : صوڭ اول آچه قز آناسینه بولامی؟
اول - : یوق، بلکه طوی راسخودینه، بیرنه بوله کلرینه بنه « دیدی و بو عادت نڭ نچارلغن، شوشی سبیکه کوره ده، قزلرنی اوزی تله مه گان بای یکتلرگه قل اورینه صانوب بتون سعادتلرن ویران ایتکا- نلکلرن بیان ایدرگه باشلادی.

مین - : صوڭ آلاى بولغاچ نیکه ئلله نيقدر ماللر توگوب میشار قزی آلاسز، تاتارده بتکانمنی قز؟
دیدم.

اول - : ای شاگرد! اوز جنسکدن آیریلو قدر آغراش دنیاده بارمیکان! « دیدی.

بو افندیڭ، بویله بیاناتن موندغی میشارلر آراسنده هم عینیله تابدم. بر میشار اینتیلیگینتی، مینی، اوزینڭ طویینه چاقردی. بو افندی، یخشیفنه معلوماتیده بولغانغه و ادبیات جدیده بلهنده، هر نقطه سینه قدر نوشینوب، مشغول بولغانغه، حر و ملی فکرلی بولوب، فکریده تلدننگنه بولمی اش بلهنده بولغانغه، ضیالی دیمگه ده لیاقتلی در. فقط، اول، اویله نو طوغزو- سنده غنه، اوزینڭ فکرن، اش بلهن کورساته آلمغان. یعنی: اشی فکرینه بس بتون خلاف بولغان.

اول، بو طوغزوده: « میشارلرنڭ، بویله اویله- نولری و قز بیرولری، بردن، کیاو بلهن قزینڭ، بر برینه کفولگینه، گوزل اخلاقلی و استقامتلی بولو- لارینه قارامیچه، فقط زور طوی، کوب مهرنیگنه تیکشروب، کیاو بلهن قزنی، بر برینه کورساتمی و بلدرمی باریشنفاق ایتولریله بر برینه محبتلری بولماوندن ناشی، آلارنی فچقرش و نزاع، قایغو و حسرت بوطقاسینه بوطالغان معیشت که آطو و ایکنچیدن اویله نوچینڭ، بارلی یوقلی مالن طوی راسخودینه

تگه رگه، آياق کيولم ريني يامارغه، آش صوحاضر لهر گه ده طوغرى کيلگان. شونڭ ايچون كچكنه پيوتير ايرك نلاب درس اوقى آلغان.

غايه عقللى، استقباليين نوشنگان بر بالا اولد- يغندن شوندى مشقت آغراق ايچنده اولسه ده طوغا- نلريله نوبتلاشوب بر يل قدر مكنب كورگان؛ بو مدت تحصيلنده اوفو يازوغه ده اوگره نگان بولغان.

اون ييدى ياشنده ايكان آمريقا حكومتينڭ اڭ كوب كشيلى اولان «نيويورق» قالاسنه باروب كيندر وكير پچ زاؤودلرينه قارا اشچى اوله رق كركان. طبعى اشچيلرنڭ اڭ قايناغان بوندى بيرنده، ياش پيوتيرغه اشله و بيك قيين، قورقنچ كى كورنگان، شولاى ده اولسه اوز اوزينه اشانو، اجتهاد وثباتى آرقاسنده بو اشرگه ده ملكه كسب ايتكان. اش اشله گانده دخى تيك ياطميجه طابقان آچه سينڭ بر قسمنه كتاب آلار ق مطالعه قيلغان. بايراملردن باشقه اوقور وقت طالبلد- يغندن و اول وقتده بوندى بوشلقلرده اوقولا طورغان مكنبلرده اولمادىغندن خصوصى معلم باللاب اوقورغه طوغرى كيلگان.

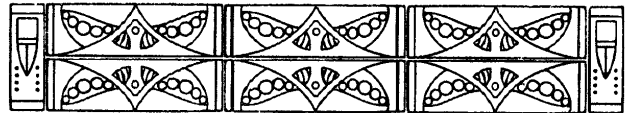
اوچنچى ياقدن ماشينالرنڭ ياصالاش، آنلرنڭ نيچك حركت ايتدگين تيكشره طورغاچ ذهنى اونكره- يگان. شول سايله ده يون قرقا طورغان بر ماشيناده اختراع فلغان. اول اويده گى آنالرينه آچه بياره آلدى ايتكان؛ بوندى كيلگان آچه نى بيك زور شادقله آنالرينه اويده گى فقير قارداش لرينه يوللاغان.

پيوتير عائله صاحبي اولغاچ، اجتهادىنى يگيدن بر نيچه درجه آرتدرغان و زور غيرت ايله اشكه كرشوب «استالارنايا ماستيرسكاي» آچقان. بوندى فائز كوروب ماليه جهتن يغشيفنه كيكايتكاج بر كىبت آچوب عادللك ايله سودا ايتكان. بوندى ده آروغده فائده لر كوردبگندن چيبرلگان بر جيلم زاؤودى آلغان.

بر نيچه اشچى ايله بونى نوزه تكاننڭ صوگنده اشكه كرشوب بيك كوب تجربهلر صوگنده بر نوع جيلم ايجاد ايتكان كه بو جيلم صوگ درجه ده آرزان بها ايله ساتلديغندن و بيك ياخشى اولديغندن پيوتيرنڭ

آنلارده: ميشارلر بلهن چواش لرنڭ بر برينه ياقينلق لرى و ميشارلرنڭ اويله نولرى طوغر وسنده بولغان نچار عادتارى، مى ليكلى در. اما آلارنڭ، بو طوغروده بولغان مى ليكلى ياغش يول بلهن بولدىن كيله چك ده يازاچقم.

«ظريف بشيرى»

اجتهاد ثمره سى

آمريقاليلر ياشدنوك اوز كونلرينى اوزلرى كوره باشليلىر. آنده هيچ بره و، كشى كوچينه صالنبو يالقالقله عمر سورمى. آلدنوق قايعرتا، تيزرهك كشى ره تينه كروب، اشكه توتونورغه اجتهاد ايتنه. مذكور اجتهاد آرقاسنده، حتى كچكنه ده نوك اوزينه وبتون وطنداش و ملتدش لرينه بيوك ديورلك خد- منلرده بولنه. آنده غى بالالار اون ياشدنوك اوز كونلرينى اوزلرى كورهلر. نيتلرى ياخشى، اوزلرى اقداملى اولدق لرنى، نيندى اور اش اولسه ده وجودكه چغارلر.

آمريقاليلرنڭ بوندى ايكانيه اشانهق وطرش كشيلىرنڭ نيندى اولدق لرين بلهك ايچون «پيوتيركوپير» نڭ ترجمه حالن اوقومق ييتنه، ديسهم، شايد، بالغان بولماس.

سويله چگم بو ذات، آمريقالى بر اشله پيچنڭ اوغلى اولسه ده، اوزينه اشانغان اقداملى، ثباتلى كشيلىرنڭ ده برنچيسيدر. بو بالا تيك اوزينڭ اجتهادى آرقاسنده اڭ اول اتاسينڭ تيريلرين تازارتو، آياق كيولم رن ياماو كى بيك عادى هنرلرنى اوگره نه باشلا- غان. چيره نى، عارلنميگنه اوز هنرنده دوام ايتنه طور- غاچ، طوفز جاندىن عبارت اولان بر عائله نڭ آياق كيولم رين يامار، توزه تور بر حالگه كيلگان.

لكن بو قدر زور عائله نى قارا اش ايله گنه طويدرو بر آتاسنه غنه آغر اولديغندن پيوتيرغه اشله په

پيوترنڭ بايلغن آرتدرغان نرسه لرنڭ اڭ برنجيىسى تيمور زاۋودى بولسده مشفق پيوتر بايلرله فقيرلرگه كيرهك اولغان بر نرسه ده كوب آچه آلونى موافق كورماينچه مسكينلرنى آياب تيمور حقن كيموتكان، بارى ايله گنه قناعتلنگان.

البتة مليونلر ايهسى بولغاچ اولده گى خياللرينه بولور كوزيله قاراب شونداين عالى اشكه نشبث ايتكان: بونى بولدرمق ايچون مخصوص كتابلر قاراغان، مکتبلرنڭ پروگراملرن تيكشركان، زمانه نڭ عالملىرى فيلسوفلر يله صحبتده بولغان. انسانيت، وجدان و صافى قلب ثبات آرقاسنده مقدس مقصدينه نائل اولغان.

«نيويورق» شهرى ياننده بر اورن ساتوب آلغان. مڭ سكر يوز ايللى دوزت سنه سنده (آلمش ياشلرنده ايكان) بر. بنا سالورغه كرشكان.

مليون سوم دن آرتقغه توشكان بو بناسن بترنكچ مکتب اتخاد ايتوب «بالغ اولغان اير و خانو نلرغه بوش وقتده آچه سز اوقولا طورغان مکتب» مفهومده يازلمش يازو قويدرغان.

بو مکتبى عومى اولديغندن شهرنڭ هر كشيىسى درجه و مليت فرقه باقمقسز يين مذكور علم محزننده اورون تابوب اوزلرى تله گان هنر، فنلرين اوگره. نگانلردر. بوزده غى معلمار دغى وظيفه لرنده كهچيلك كورستمىچه تله گانلرينه رسم، تله گانلرينه اوقو، تله گانلرينه يازو و باشقه نرسه لر اوگره تكانلر.

بو مکتبكه اون. بيش ياشدن اوزغانلرنى قهرل ايتوب، بوش وقتلرى اولان كچلرده آنلر ايله مشغول اولمشلردر.

پيوتر مکتب ايله گنه تالمىچه اوز عصرنده قرائتخانه لر آچوب فقير، يارلى اولان قارا خلقلرنى يافترتو، آچو توغروسنده غى فكرلرن تاماماً بيرينه بيتكرگان. شو وجهله ملت و وطنه عالى و مقدس خدمتلرده اولنوب شانلى حالده طوفسان ياشلرنده وفات بولغان. بوكوننى آمريقا خلقى قوياشنگ نورى بتدى نظريله قاراب ماتم توتقانلر و هر بيرده قايفى علامتى اوله رق فلاكلر آصقانلر.

شهرتن آرتدرغان. كشيگه گنه سالنمىچه كوبسن اوزيگنه باشقارديغندن بيك كوب فائده كورگاندر. بو ذات شوندى مشقت، آغرلقلرده اولسده بلمسز كشيپلرنڭ فقير حقيرلك ايله رذالته ياشاولرن ايسنه آلوب، قايفيلرن تخفيف، قلبلرن تسكين ايتكان.

بو زمانلرده مکتب مدرسه آز اولديغندن اشچيلرنڭ اوقوغانلرى ده بيك سيرهك اوچراغان؛ حتى بار بلسگا. نلرن بيله اونتوب بترگانلر. پيوتر دنيا مشقتلرينڭ تمن بيك ياخشى تائيد يغندن قارا خلقلرنى كورگان صابن شفقتى كيلگان و آنلرغه بوش اوقولا طورغان بايرام مکتبلرى ياصاو، قرائتخانه لر آچو كى ياردمه اولنو اوينه توشكان.

بو اشلر قارا اشچيگه نسبتله طاتلى خيال كى كورنسه ده، اوزينه اشانو، ثبات، غيرت كى كوركام خلقلر يله بونى ده يكلگه صاناغان... واقعا تيزگنه بر زمانده اجتهاد يله ميليونلرغه مالك، زور فابريك و تيمور اوچاقلار يله صاحب اولغان، لاكوماتيف، تيمور يوللرى ياصاتقان، صو آستى تيليفرافلرى قوردرغان و آياق كيومى ياماغان بر مالاي بر ايكى نرسه آرقاسنده آمر يقاده شهرت تابوب اڭ اشانچلى كشيپلر صره سينه كرگان.

بو درجه گه كيلسه ده بزم كى تيك ياطه مان؛ بر كيسهك ايكه گى اوله مان يارليلر كى بلكه آندنده آرتق طرشديغندن فقيرلرنى ايسندن چغارمان. آنلرنڭ حالن ييكللايتو اوغرنده تونگى يوقولر ينى دنيا لدنلر ينى قربان قلغان.

اوشبو وقتده آمر يقاده اوچ يل طوتاش آچلق بولغان. بوندى وقتده اش تايله ماديغندن بتونسى ديهه رلك شفقتلى پيوترنڭ فابقاسنه كيلگانلر. پيوترگه قانسز لر: «سين بو حركتك ايله آكلاماسدن بتون كشيىنى آزدراسك و آلرنڭ بتون اجتهاد فكرلرن توزدراسك» ديه هجوم ايتكانلر. لکن آق قلبلى پيوتر: «بن خدمتچى اولوب اوسديگمىن و حاضرده خدمتچى اولديغمىن آلرنڭ حالنه ناغى درستى اوز حاله، وافمن» ديبور اولغان.

آورو بالا سلامتلنگاچده آنڭ اوبنچاقلرینی کتاب ودفترلرینی یاندر ویایسه فورتلرنی بتره تورغان دوالر ایله اوبنچاقلرینی یووب کتابلرینه سیبوب قویاش نورینه قویارغه کرهك . یاڭی توغان بالالرده ۶ آیغه قدر قافلوش بولمی . ۷ آیلق بالالردن آلوب ۷ یاش گه قدر ، آقتق چبگی ۱۰ یاش گه قدر بولادر .

اسسی طرفلرده هوا صافی بولوب بالالار صاغ بدنلی بولدقلرندن قافلوش قورتی بولسهده تأثیر ایته آلماینچه اوزی هلاک بولا . شونڭ ایچونده اسسی طرفلرده بو آورو آز کورونه . اما صالحون و بوش هوالی طرفلرده تماو، صولوش بولینڭ تاماقغه یاقین یری ششو (برانخیت) کبی آغرقلر کوب بولغان کبی قافلوش قورتی هم اوزینه تیز اورون آلوب جاپو-لوب کیتنه . صاغ بدنلی کوچلی بالالارغه قافلوش هم باشقه یوغوشلی آغرقلرده اول قدر نیز تأثیر ایته آلمی ، اعضالری کوچسز ، آز فانلی ، یا که انگلیز آورو (راخیط) هم زالانوخالی بالالار تیزلك ایله قافلوش قربانی ده بولالار .

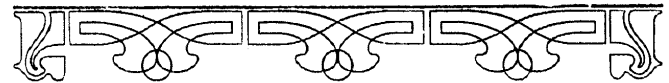
بالاغه قافلوش آورو یابوشقاچده اولگی ۴-۵ کونی یاشربن بولوب آندن صوڭ قای بر وقت آزغنه بیزگاک فزولق سیزولوب ییکلچه گنه تماو وصو-لوش بولینڭ یوقاری یاغی آزغنه ششوب بر توقنامی تونوق یوتال توتا باشلی . بو روشده ۵ کوندن ۱۰ غه ۱۲ چه نارتولادر . ایکی هفته طولغانده یوتال باشقه روش گه کروب بالا تارتشوب تارتشوب یوتکره باشلی ، یوتال آراسنده فسقهغنه صولوش آغانده صر-غرغان تاوش چغا ، بونده ایندی طیب گه کوسترمز بورون اوق بالاسینڭ قافلوش ایکنده آنانڭ شبه-سی قالمی ، هر بر یوتکرو آرتندن بالانڭ آغزندن یومرفه آغینه اوخشاشلی یوشلک آغوب توشه . آورو-نڭ کوچلی وقتنده بویله فانی یوتکرو تاولگینه ۱۰ دن آلوب ۳۰ غه چه بولا .

قافلوشلی بالا یوتالی باشلانونی سیزوب ، بار کوچی ایله یوتکرمازگه طریشه و یوتالونی باصالماغاچ طنچسزلنوب کوزاری ایله اوزینڭ یاقینلردن یاردم

آمر یقالیلر : «اوزکنی اوزك فایغرت» دیلر . بو بیک طوغری مقالدر . ترجمه حالن اوقودیغکز «پیوتر» ده کشیگه اشانمی اوزن- اوزی فایغرتقان ، اوزینڭ ماڭلای تیری کوکرهك کوچیله میلیونلر صاحبی بولغان . شول وقتدهده ماتداش ، ایلده شلرن اونوتماغان اییدا- شلرینڭ صوفر وقتنده اوزینڭ گنه گوزل اوزینڭ گنه سلامت اولون اورنسز صاناب چن کوڭلیله آنلر ایچون مالن قربان قلغان . منه شوندی زور مشقتلر صوڭندهغنه تله گینه ایرشکان . بوسایهده مکلر چه ضعیفی مظلوملردن رحمتلر ایشتکان . توگل مکتبنده اوقوغانلر حتی بذاسن کورگان اسهن ایشتکان یارلیلر ، مسکینلر قوللرن باغلاب یخشیلقله ایسکه توشرگانلر .

انسانیت وجدان دائیرهسنده یوروب بتون کشینڭ رحمتنه ، قدرینه مظهر اولودن ده آرتق مسعودیت اولورمی ؟

بونلرنڭ بتونسی صافی قلب ، اقدام ثبات آرقاسنده نوکلومی ؟ . . .

قافلوش یا که کوك یوتال

(روسچهدن ترجمه)

زور کشیلرده بوله اینچه کچکنه بالالارغه خاص بولغان ، تارتشدر تورغان یوتالنی ، طیبیلر «قافلوش» دیب آتیلر . ایڭ الک بو آورو نڭ یوغوشلی ایکاننی ، آورو بالالرنڭ قافرقنده قورنلر بارلغنی ، پرافیسور آفاناسوف نیکشروب تابهشدر . آورو بالالرنڭ قافرقی کیبوب توزانغه ایلانوب صولوش آغانده سلامت با- لارغهده یوغادر .

شونڭ ایچون قافلوش ایله اورغان بالانی سلا- مت بالالر ایله آرالاشدرماسقه تیوش بولا . بالالر اویناغانده بر برسینڭ قولندن توتوب اوینیلر . او- ینچاقلرینی توتوب قاریلر . بو اشلر آورو نڭ یوغوینه سبب بولالار .

آورونڭ كرى كولى كولى كارىنى آيروم قويوب يوغان وقتده باشقه صاوتده بولسون .

آورونڭ تارالويىنه بالانڭ قافرىنى سبب بولدىغىنى يازمش ايدوك ، آورو بالالار قافرىنى قاين يىدى شونك تاشلاماسون بلكه بر صاوتقه قار بولوى كىسلاتا يا كه سولميه آرالاشدروب قويولسندە شوڭا تاشلارغه ، بالا توشندىرلسون . بو دارولر قافلوش قورتلرىنى هلاك ايتو ايله هواغه كوتارلمى باشقهلر صولوش آغانده آنلرنڭ صولوش يولىنه كره آلمى .

چچك و ديفتيريت كه قارشو تابلمش دوالر كى دوا، قافلوشقه قارشى، حاضرگه چه تابلغانى يوق . گر چه بر نيچه تورلى دارولر يارلسه ده نيك آورونى بر آز ييكل ايتو ايچونگنه در . اما حفظ صحت كه موافق روشك آورونى تريبه فيلونسه يوتال ايله كوره شرگه كوب ياردم ايتە چكى شهبه سزدر .

حفظ صحت كه موافق تريبه اوشبو روشك اولور : ياز كونى بولسه تره زه لرنى كون بويىنه آچق قويوب، آورو بالانى قوياشقه چقاروب صاف هواده يوروتلور . قش كونى بولسه پيچلر ياغلغان وقتده پيچنڭ آغزنى آچق قويولسه ايو ايچنده گى توزان هم يمان هوا پيچگه تابا كيتاچك . پيچلرگه ياقين يرگه بر پبالا صاوتقه صو اچينه يارتى چاي قاشقى كرى آزوت (Креозотъ) سالونسه ، صويلنو ايله كرى آزوت هواغه آرالاشوب صولوش يولنى پاك طوتوغه ياردم ايتاچكدر . ايوده بولغان توزانلرنى سبركى ايله سبرماينچه يوش چوپرهك ايله سورتوب آلنور . توزانڭ صولوش يولىنه كروى ايله تاماق قتقلانوب يوتال طوتو يشلانده در .

آورو بالانڭ آشى توقلقلى ، هم معده ده تيزلك ايله پشه تورغان آشلر بولسون . بر يولى ككوب بيرلماينچه هر ايكى ساعت اونكان صاين بيرلسون . بيروله طورغان آشلر : يساڭى ايت تاپالمش اولوب قاتليت يا كه پيلمن روشنده بيرلسون . يومشاق پشرلتن يومرقه ، شوربا ، سوت ، كيفر ، قافاوا ، شونڭ كيبيلردن عبارت اولوب ، آچى توچى قانقيت كى نرسه لر بيرلماسون . بالا آشنى آشاب بولغاچوق يوتالى

استاب ياق ياغينه فارانه در . لکن جزالى يوتال، او- زاق كوتدرمى ، صولوشنى فسوب طارتشدروب يوتكرته باشلى . بالانڭ كوزلرى قزارا ، يوزى كوكلجم قزل بولوب صبرسزلنه ، عاقبت مذكور يامان يوشلك چغوب يوتال توقتالا .

اولكانرهك بالالار ، جفالى يوتالدىن تيزرهك قو- تولور ايچون بار كوچلرى ايله قافرىنى چقارغنه طريشالر . كچكنه بالالرنڭ آناسى يا كه باشقه ياقين كيشى بارماقنى بالانڭ آغزىنه طغوب ياباشقان قافرىنى تيزرهك چقارغنه ياردم ايتارگه تيوشلى . باشقه آورولر كى موناڭ ده بعض وقت بيك كوچلىسى بولادر . آورو بالا ، صاف هوالى كياڭ بولمه ده تورسه يوتال يومشاغراق روشده بولوب يوتال طوتوى ده سيرهك بولاچق .

قافلوشنڭ بارلىق مدتى ۱۰ هفته دن ۱۱ گه چه تار- تولادر . بو يوتال گر چه جزالى بولسه ده تركلك ايچون قورقنچلى ايماز . اولم ۱۰۰ ۵۵ ۳-۴ دن آرتق بولمى . شولاي بولسه ده آورو بالا ايچون صاف هوا صحتگه لايق تريبه ، طوقلقلى آش بولماسه موناڭ اوستينه ايكنجى بر آورونڭ ايارو احتمالى يوق توگل . آورو بالانى دوالامق طريقىنى كوسترمزدن بورن ، آورودن صاقلانو طريقىنى يازونى مناسب تابامز .

بو يوتالڭ يوغوشلى ايدىكنى يوقار يده يازمش ايدك . شونڭ ايچون بو يوتال پيدا بولغاچ بالالرنى آورو بالالر يانينه اوينارغه يبارودن صاقلاب ، قرداش اروفلرنده آورو بالا بولسه (بزنڭ خاتونلرمز آراسنده شايع بولمش حال بله) بارونى تاشلاب ، يوتاللى با- لالرنى اوز اويىنه هم قبول ايتمازگه تيوش . اگر بر ايو ايچنده گى بالالردن برسى آغرسه باشقهلرنى بر بالاسز قرداشلرينڭ يا كه دوست ايشلرينڭ اويىنه ۵-۶ هفته مدت ايله يباررگه كرهك . ممكن بولماغان تقديرده ايو ايچنده بالالرنى آيروم آش صونى باشقه- چه بيروب آورو بالانى آناسى يا كه باشقه بر ياقينى قاراسه سلامت بالالار يانينه بارماسقه ، بارغان تقديرده قوللرىنى يوبوب كيومنى آلماشدروب بارغنه تيوشلى .

آنڭ مکتوبلرندىن بىرىنى مختصرا نقل ايتەمز .
احمد بک آغايى يازدر :

« موندە روسيەنڭ يوزگچ ويسنافقەسى كيلوب خلق شونڭ بىرلن قايناشقان وقتلردەغىنە «نوۋى ۋريمە» غزتەسىنىڭ تىركىە عسكىرى حقتدە يازغان نومىرى كىلدى اول تىركىە عسكىرىنىڭ اصلاح ايتلوووينى تفصىلا بيان ايتوب، روس خلقىنى تىركىە طرفىندىن كىلەچكە بىر خوف بولوى بىرلن قورقتوب قويغان. كوتىمگان بىردىن ياپونىيا شىكىللى روسيە باشىنە بىر فلاكت بولوب قويماسون، دىگان .

« نوۋى ۋريمە » نى موندە بىك زور بىر غزتە دىب بلەلەر . آنى حكومتنىڭ بىردىن ناسر افكارى دىب حساب ايتەلەر . شونڭ اىچوندە آنڭ بو مقالهسى موندە ھىر ىردە بىك نىق تاثير اجرا ايتىدى . ھىر بىر غزتە آنڭ اول مقالهسى حقتدە آزىمى كوبىمى فكر بيان ايتدىلەر . « اقدام » غزتەسى بويىلە يازدى : « روسيە و تىركىە آنڭ يقىن كورشىلردىر . لىكن بونىلر بىر بىرسىنى بىك آز طانىلەر . بو ايكى حكومت آرسندەغى مناسبت يالگىز صوغشودن عبارت بولدى . ايكى عصردىن بىرلى بو ايكى حكومت بىر بىرسىنى بىر رگە طرىشىدى . درست ، روسيە بىزنى ھىز وقت چىكىدى . لىكن ، بو چىكولر آڭا بىك قىمەت توشدى . اول بىزنى چىكىگان صابىن اوزى قانغە بويالوب ، ضعيف لىنوب قالدى . تىركىە بىرلن صوغشقان صابىن روسيەنڭ اچندە ايسكى لك فكىرى اوستكە چغا باردى ، چونكە آنڭ بو صوغشارى عوام نظرندە دىن اىچون دىب سانالا ايدى . ھىدە روسيە تىركىە ايلە صوغشور اىچون شول قدر زور فداكارلىقلر اجرا ايتدىگى حالدە اوزى اىچون بونلرنڭ ھىچ فائدەسى بولمايدى ، دىرلىكدر .

بو صوغشلىرنڭ آنڭ باش سببلىرى تىركىەنڭ ضعيفلىگى ايدى بىزنىڭ عسكىرمىزنىڭ تىرتىبسىزلىگى ، مەلىكىمىزنىڭ طىنچسىزلىقى چىكىلگنە شەرت آلورغە تلگان روس تورەلرىنى ھىر وقت بىزنىڭ ايلە صوغشقا قىز - قىرە ايدى . حاضرندە بىكى تىركىە باشقىلرنڭ كىفى اىچون آندى بىر آلت بولوب استعمال ايتلەسى كىلىمى . ھىدە

طوتوب قوسوب بىارسە ياڭىدىن آشانو تىوش ، چونكە تىز قوسو ايلە بدن اوزىنە كىرەك نرسەلرنى آلا آلمى . غاچ ، بالا ، فان آزلغىنە مبتلا بولاچاق . بوتال باشلا . نونڭ ۴ - ۵ نچى ھفتەسىدە قوسو باشلانە . ايتىدى شوشى وقتدە بىگىرەك دقت ايلە قارارغە تىوش . آورو بالانى آچولاندىرماينچە تىرەسندەگى ياقىنلىرى شىقت و مرھمت ايلە كوڭلىنى يوباتوب بىخشى معاملە قىلو ايكى الوغ دولردىن حساب ايتولندى . حسن ، معاملە قىلونماسە بالانىڭ اىچى پوشا و قىزولانە ، بونڭ سببىندىن بوتالى بىش بىش طوتوب جزالونى آرتاچاق .

شوشى كوستىرلىش روشچە آورو بالانى تىرىيە قىلونسە ، باشقىە دولرغە حاجت قالماينچە اوز اوزىدىن آورو بتوب بالا سلامتلىنەچكىدر .

طىنچلىق بىرە تورغان دارولردىن بالانىڭ ياشىنە فاراب ۲ تامچىدىن ۵ تامچىغە چە بىر و موفورم (Бромоформъ) بىرولە ؛ قوسو كوب بولسە كونىنە ايكى - اوچ كىرە قاينانغان صوغە تامزوب بىر تامچىدىن ۳ تامچىغە چە متنى ماى ياكە مېنتول (Ментоль) بىرولە . قاقاينىنى (Кокаинъ) صوغە آرالاشدروب تاماقغە سورتولسە بوتالنىڭ سىرەك طوتويىنە فائدەسى بولاچاقدىر .

« محبوب جمال آقچورىنا » .

احمد بک آغايى نڭ استانبول مکتوبلرندىن بىرىسى

روسيە اسلاملىرىنىڭ آنڭ مقتدر محررلرندىن قفقاز يالى محترم احمد بک آغايىنىڭ استانبولغە كىتووى « وقت » دە يارلىشىدى . اول حاضرندە شوندىدەر . با كودە چغا طورغان روسچە « كاسپى » غزتەسىنە استانبول و تىركىە احوالى حقتدە مکتوبلر يازغالى . احمد بک نڭ قلمى اوتكون اولدىغى كىبى مەلوماتى دە بىك كىك اولدىغىدىن آنڭ يازغان نرسەلرى بىك مەھمدر . روسچە بلىگان كشىلەرگە « كاسپى » غزتەسىن آلورغە توصىە ايلە ، تۇبانده

فلوط فائده‌سینه اوزلرینک برر آیلق ژالونیه لرن بیردیله. بوندن بر نیچه اون میلیونلر آقچه حاصل بولا. بعض بر یرلرده خلق فلوط فائده‌سینه اوز اختیارلری ایله اوزلرینه نالوغ صالحیلر. خاتونلر فلوط فائده‌سینه اوزلرینک آلتون، کوش، اینجو مرجان کبی قیبتلی زینت اسبابلرن بیرلر؛ هر یرده محلی کامیبتیلر یا صالحی. پورت صاین یوروب اعانه جیلار. البته هر کم هیچ آورسنماپنچه اوز حالندن کیلگان قدر بیردر. حاضرند شول اعانه لردن ۲۰ میلیون صوملق بر دریدنوت (صوغش کیمه‌سی) و ۱۸ میایونلق بر برنینوسیس آلورلق آقچه جیولدی. هیچ کوتولمگان درجده بویله زور موفقیت خلقنک کوکلینی دخیده کوتاردی. شونی‌ده اونوتماسقه کیرهک: بو اعانه لرنی یالکزمسلمانلر ایله ارمنیلرگه بیرلر. گریکلر بر تین‌ده بیرمیلر. خرستیان عربلرده بو اعانه‌گه فاتناشمیلر. شولای بولا طوروبده شول قدر اعانه جیولدی.

خلقده روح کوتاریلورگه و بو قدر زور اعانه جیلوغه، حریت و ملت قهرمانی نیازی بک ننگه کوب دخلی بولدی. اول حاضر ترکیه‌ده سیاحت ایته. هر یرده نطقلر سویلی، میتینخلر جیا، قونفرانس لر بیر، خلقنی برلک‌گه، وطن ایچون عمومی خدمت‌گه دعوت ایته. آنک استانبول‌غه کیلووی حقیقی بر باپرام بولدی، و ازالده اوزن ئلله نی قدر کوب آفیتسرلر و خلق قارشو آلدی. اول شوندوق بیک گوزل نطق ایراد ایتمدی. آنک نطق خلق‌غه شول درجه تأثیر ایتمیکه، شونده بر خاتون اوزینک قولاغندغی آلقا سن صالوب بیردی و فلوت فائده‌سینه قبول ایترگه اوتندی.

مونئغی نیس غزتلری اتحاد و ترقی فرقه‌سینه منسوب داخلیه ناظری طلعت بک ایله مالیه ناظری جاوید بکنی هیچ یارانمیلر. فرات نهرنده پارا خود بورتورگه انگلیزلرگه رخصت بیروده آنلرنی عیب‌له بیک فالارغه طریشلر. یگی صدر اعظم حق بک فاینقنده آنلرک یگیدن مینیستر بولوب قالمولری

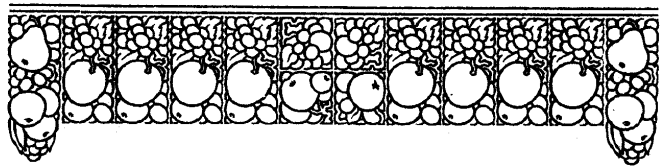
اول اوزینک داخلی اشلرن توزه‌ترگه، قوتن آرتدرغه، اوزن کورشیلرندن حرمت ایتررلک درجه‌گه یترگه و شولای ایتوب صلح و طنچلقنک دوامنه سبب بولورغه قرار بیردی. بناء علیه، ترکیه‌نک توزه‌لووی، قوتلنووی اوزی ایچون نه قدر فائده‌لی ایسه روسیه ایچونده شول قدر فائده‌لی بولاچقدر. اگر روسیه بونی اعتراف ایترگه تلاماسه و ترکیه‌گه همیشه جیکلووی ممکن بولغان بر دشمن کوزی برلن قاراسه اول وقتده روسیه ایکی یوزلیک ایترکان بولور. چونکه روسیه ظاهرده بزگه دوست کورینه و بزک ترقیمزنی تلادیکنی بیان ایته‌در. ریالی سوزلر نک بزک فاشمیزده هیچ اهمیتی یوق. آنلر صحرا‌ده قچقرغان طاوش شیکلی یوغالوب‌قنه کیتله‌ر.

بزک ملی مقصدلر مزغه و اوز مملکت‌میزده نیشلرگه تیوش ایکانلگمزگه کیله‌چک بولسه‌ق، بونلرنی بزگه اوگره‌تو البته روسیه اشی توکل و بزده آنلر حقنده روسیه دن رخصت ضوراب طوره‌چق توکلیمز. بز چن کوکلدن روسیه برلن دوست طوررغه و آنک ایله عمرانی مناسبت پیدا ایترگه تلیمز. اگر روسیه بزک بارا طورغان یولمزغه آرقلی توشارگه تلاسه اول اوزینک قارشوسنده، باشنده عبد الحمید بولغان اسکی، چریگان ترکیه‌نی توکل، بلکه حر، یا کتا ترکیه‌نی و اوزینک کوچینه طایانغان، استقبالنه اشانغان، مقصودینه یونالگان یاش عثمانلی ملتینی کورر.

«افدام» نک بویاز ولری ئلی بیک معتدل صانالورغه تیوش. چونکه بو خصوصه بعض غزتلر بیگره‌ک قاطی یازدیله. حاضرند تورکلرده ملی روح فوق العاده بر درجه‌ده کوتارینکی‌در. تورکلر هر طرفدن اوزلرینه دشمن بار دیب بله‌لر. فرصت توشو برلن اوزلرینه هجوم ایترگه طوره‌لر دیب حساب ایته‌لر. شول سببلی بونلر بار قوتلری برلن هر قایوسینه قارشو طوروب اوزلرن صاقلارغه تیوشلکنی حس ایته‌لر. اگر خز-ینه‌ده آقچه یوقل سببلی حکومت بر نرسه اشی آلماسه خلق اوزی اشلا‌رگه حاضر طور.

فلوط ایچون جیولا طورغان اعانه فیرق العاده شهب بارا. بتون ترکیه عسکری و ملکی مأمورلری

ایچون هر نورلی تدبیرلرنی اجرا ایتلر (آلار شولای اولگیچه اوز اورنلرنده قالدیلر ایندی). نیمسلرنک موندن نفوذلری بیک کیسی. اولگی کیسی اوزلری تلا گانچه قوشوب نظام توزیتو زمانلری کوبدن اوتدی. آنلرنک اتحاد و ترقی فرقهسی اچینه اختلاف توشررگه تلالوری بر ثمره بیرمی. بلکه خاقنک اوزلرینه معبنتی دغیده کیموته. نیمسلر حلمی پاشانک توشوون گویا اوزلرینک تأثیر ایلر بولغان توسلی کورساترگه تله دیلر. لکن یاش تورکلرنک بوئا بیک کیفلری کیتدی. آنلرنک عزت نفسلرینه طوفانیدی. شونک ایچونده آنلر خارجی سیاستنک اوزگارمایه چکنی کورساتو قصدیلر خارجه مینیستری رفعت پاشانی اوزینک اورنده فالدردیلر. خلاصه: تورکلر نیمسلرگه اولگی سلطان عبدالحمیدنک دوستی دیب قاریلر. ف. ک.

رحمت الهیه عمومیتی مسئله سنده برهانلرم.

سخن دانی، وخوش خوانی نمی ویرزند در شیراز.
بیا حافظ که تا خود را بملک دیگر اندازیم.

بار ها گفته ام و بار دگر میگویم:
«گوهری دارم وصاحب نظری می جویم»

الله رب العالمین حضرتلرینه شکر ایدرم، مسئله بر قدر ینکللشدی: ایلکده غایت غریب همده قرآن کریمک مقدس تعلیملرینه قطعاً مخالف صورنده تلقی اولنمش بر مهم مسئله شو کون، تألیف قیلنمش «رحمت الهیه مسئلهسی» رسالهسی تأثیریلر اولسه کرک، مقبول اولای بیلور بر درجهیه کلدی. عذابک ابدی دگللگی، جهنمکده بر کون فانی اولاجفی سلفی صالحک همده اصحاب کرامدن بعضلرینک فکری ایمش، - بزم روسیا

مسلمانلرینه ده آکلاشیلدی. هر بر حقیقتی یالکز اوزلرینک گنه ماسشتابلریله وزن ایتمک جسارتنه مالک، دائرهلری طار آدملر اورساله تأثیریلر احتمال بر قدر اعتدال کسب ایدرلر. طارلق، مغروریت اساسلرینه بنا قیلنمش کتب کلامیه قارا کلق لارندن نجات بولا بیلیمک ایچون بزم امام افندیلر، احتمال، سلفی صالحک غایت واسع افکار علمیه لرنندن بحث ایتمک یولنه سلوک ایدر قدر بر بیوک نشاط الده ایدرلر. علوم طبیعیه بی ابطال، همده حکیم مطلق الله حضرتلرینک حکمتلرینی انکار ایتمک نیگزلی اوزرینه تأسیس اولنمش کلام اعتقادلرنندن باش فورنارمق ایچون، اسلامیتک عقلره ک موافق تعلیملرینی ک اصل ک معتمد منبعلرندن آلمق فکری، احتمال، بزم اهل اسلامک کوکلرنده اویانور.

شو سوزم رحمت الهیه عمومیتنه نصوص اسلامیه نقطه سندن قارامق اعتباریلدر.

اما اگر قاهر مطلق الله رب العالمین حضرتلرینه ک بیوک بر اسمیلر ثنا سویله مک مقامندن، یاخود غفلتی مغروریتی بر اقوب نهایتی یوق عالم وجوده لاقل بر پاره ک اهمیت ویرمک لزومی جهتندن، یا ایسه، عالم انسانیتک حیات استقبالیه سینی اساسلی مرکزده ک مکمل بر دوربین ایلر رصد ایتمک نقطه - سندن - رحمت الهیه عمومیتی مسئله سنه نظر ایدر ایسه ک، او وقت حقیقت ک نورلی یوزینی بزه عرض ایده جک.

اوایل واسع بر نظری اسلامیتک مقدس تعلیملرنک کورمک بزه بنمز توکنمز ممنونیتی ایجاب ایدر. اسلامیتک علویتنه قدسیتنه دها بر برهان اولمق صفتیلر بزاویله نظرلری بیوک امنیتله قبول ایدرز. اوایل نظرلری قبول ایتمک یولنده بر قدر نصوصی تأویل ایتمک ضرورتی لازم اولوب کله جک اولسه ده ابدی، بزاویله التزام ایدر ایدک. لکن او نظری قبول ایتمک یولنده نصوص شرعیه بی تأویل ایتمک بلیه لری بزاویله کورمه دک. بلکه قرآن کریمک متعدد آیتلرنده، نبی اسلامک ک جامع سوزلرنده ک گوزل صورتده بیان

قیلنمش بر تعلیم اولمق صفتیلر بزاو نظری قبول ایتمش ایدک .

رحمت الهیه عمومیتی مسئله سنه شو جهتلردن نظر ایدوب، بگا بر قدر روح ویرمک ایچون، ادیب محترم فاتح افندی امیر خان جنابلرینک قلمیلر «ایدل» ستونلرنده - محترم H. IO. افندی جنابلرینک قلمیلر یانوار ۸ ده چیقمش «ترجمان» علاوه سنده نشر اولنمش مقاله لر بنی ممنون ایتدی. بگا تنزلا روح ویردکری ایچون شو محترم رفیقلمه شکرلرمی تقدیم ایدرم. بیوک تربیه کورمش یاشلرمزک فکرده بگا موافقتلریله بن علنی صورتده افتخار ایده بیلورم. گمان ایدرم یاشلرمزک همه سی اولماسه ده، البته اکثری شویله در.

شو مسئله نک روسیا مسلمانلرینک مطبوعاتده ظهوری، انشاءالله، فائده دن خالی اولماسه کورک. امیدم اولده شویله ایدی. سوکره دها زیاده قوتلندی. مطبوعات صحیفه لرنده دعوامی اثبات ایتمک یولنه دوام ایده جک اولدم.

رحمت الهیه عمومیتی، ابدیت طرفنده، همه عالم انسانیتک نجاتی، عذاب اراده الهیه ایلر وافع اولاق ایسه بر کون البته انقطاعی - شو اوچ بیوک مسئله - لرک هر بری علم کلام عالمنده غریب، یگی کبی کورنسه لرده، اسلامیت عالمنده یگی دگل، بلکه اصحاب کرام حضرتلرندن هم ده اسملری محترم ائک بیوک مجتهدلردن تابعیلردن نقل اولنمش اساسلی بر اعتقاددر. شو سوزمه برر شاهد کوسترمک قصدیلر شو دفعه محمد بن جریر الطبری حضرتلرینک جامع البیان اسملی ائک بیوک، ائک معتبر تفسیرندن بوراده بر قاچ سطر نقل ایده یم.

مصر القاهره ده طبع اولنمش جامع البیانک ۱۲ نچی جزءنده (۶۶) نچی صحیفه دن بافکز ابن جریر الطبری حضرتلری نه دیمش:

«حدثنا ابن حمید قال حدثنا جریر عن بیان عن الشعبي قال: جهنم أسرع الدارين عمراً وأسر - عهما خراباً.»

یعنی: «ایکی یورتک ائک تیز معور اولاقچی همده ائک تیز خراب اولاقچی جهنمدر.»

شو سوز تاویلی قابلمیدر؟ بزم دعوامزدن بش اون دفعه دها زیاده واسع دگلمیدر؟ نجات عمومی اعتقادی قرآن کریمک تعالیم عالیه سنه قطعی صورتده مخالف ایسه، عجا شعیب کبی بر مجتهدک شو اعتقادی قرآن کریمله نصل توفیق قیلنه بیلور؟ امام شعیب کیمدر؟

امام شعیب حضرتلری سعید بن المسیب حضر - نلری کبی ائک بیوک تابعیلردن، علمیلر عالم اسلامیتده ائک برنجیلک درجه سنه واصل اولمش مجتهدلردن، زماننده امور سیاسییه ده رأینه مراجعت قیلنور بیوکلردن اولوب، دورت مذهبی تاسیس ایدن مجتهدلرک همه - سندن بلا خلاف فائق بر امامدر.

مسائل اعتقادییه ده اشعریلرک ماتریدیلرک سوزلری حجت اولا بیلور ایسه، بزم امام شعیب کبی بر آدمک سوزینی حجه ایده بیلور. یوق، حجت اولا بیلور ایسه، بزمده اعتقادمز شویله در، بزمه مان امام شعیب حضرتلری طرفنه میل ایدرز. زیرا اشعریلر ماتریدیلر بزه جدلیات اساسنه تاسیس قیلنمش «علم» کلامی تعلیم ایده چکلر؛ اما امام شعیب حضرتلری بزه قرآن کریمک آیتلرینی، نبی اسلام شارع اکبر علیه الصلاة والسلام حضرتلرینک صحیح سنتلرینی تعلیم ایده جک! وحسن اولئک رفیقاً. بزم بونلاری دها زیاده مینویتله اختیار ایدرز!

جامع البیانک عین شو ۱۲ نچی جزءنده (۶۶) نچی صحیفه ده ابن جریر الطبری حضرتلری، کورکز، دها نه نقل ایتمش:

«قال ابن مسعود: لياتين على جهنم زمان تخفق ابوابها ليس فيها احد»

یعنی صحابه لرک ائک عالمی عبد الله بن مسعود حضرتلری دیمش: «بمین قیلنه چق شیلرله قسم ایدرم، بر کون کلور، جهنمده بر آدم قالماز!»

بزم یالکوز شو سوزی برهان ایدوبده، دعوا - مزی کوکلره قدر چیقارور ایسهک، اهل علم حقمری

ایده چک لار؟ نجات عمومیہ بی قرآن کریمہ قطعی صورتہ مخالفہ دیمش اهل کلام شہہ یوق شوایکی احتمالدن برینی بالضرورہ اختیار ایدرلار.

«یوق! ابن مسعود اوپله سوزی سویله مرز، یالاندر!» دیه چک اولسه لار، حدیث اماملری قاشنده عدالتلری معلوم راویلری تکذیب ایتک پر اوالرینی اوزلرینه ویرسه لار، بزده آنلارک خاطرلری ایچون گنه سوزلرینه موافقت ایدر زده، کتب کلامیہ بی، اوراده وار اعتقادلری سوزلری سبوروب طاشلار زده. تاریخ شور لکلرنده خرافات شعبه سنده، صوگ کله چک عصرلر ایچون محفوظ فالور.

شو دفعه شو قدرله اکتفا ایدوب طوررز. عذاب آیتلری حقنه فکرمزی بیان ایدر ایکن، بز او وقت انشاء الله اصحاب کرامک هم ده تابعیلرک سوزلرینی اعتقادلرینی برر برر سرد ایدرز. شو دفعه ابن مسعود حضرتلریله عامر الشعبی حضرتلرینک برر سوزلرینی نقل ایتیمه عجله ایتمش ایسه ک، اوز حاللرینی اعتراف ایتک فضیله سندن محروم فالمش اهل کلامی انصاف حدودینه دعوت ایتک داعیه سیله اولدی. کورسونلر: قرآن کریمی «احتمال» بزم «علمای کلام» دن «بر قدر» زیاده فهم ایدر ابن مسعود حضرتلریله عامر الشعبی حضرتلرینک سوزلری اعتقادلری نه در؟

بن، انشاء الله، هیچ اولمازسه روسیا مسلمانلری طابهلرینک قلبلرینی دماغلرینی اهل کلامک جدلیانندن پا کله مک یولنده سعی ایدرم. امام اعظم، امام مالک، امام ابو یوسف کبی مذهب رئیسلری علم کلامی نیچون اوقدر ذم ایدر اولمشلار، انشاء الله بیان ایدرم. مدرسه شاگردلرینک، اعتقادلرینه بر قدر استقامت ویره بیلور ایسه م، اشته او وقت بنم غرضم حاصل اولمش کبی اولور.

بز ملتک وجودینه استیلا ایتمش، ملتیزی عطالت یاتاغنده نشاط سز بر حال ده برافمش مرضلری تشخیص ایده چک اولور ایسه ک، کوررز: وجود مزده کثرتله بولنور مرضلرک اک بپوگی قلبلر مزی باصمش

البته انکار ایدهمز. زیرا عالم اسلامیت ده قرآن کریمی عبدالله بن مسعود حضرتلری ده آکللامش ایسه، سفسطهلر ایله عقللری بوزولمش اهل کلامی آکلایاچق؟ آکللامش ایسه، اشته شو جهتله عبدالله بن مسعود حضرتلرینک سوزی بنم برهانلرمدن بری اولا بیلور.

قرآن کریمی حفظی اک قوی، اداسی اک گوزل اک صحیح اولان صحابی، سیدالوجود حضرتلرینک نصیله، عبدالله بن مسعود دگلمیدر؟ قرآن کریمی اوز ایلله یازمش، اجتهادی فتوای صحابه لارک هر برینه غالب اولا کلمش صحابی ده عبدالله بن مسعود حضرتلری در! کلامیون بر قدر انصاف ایدرمی؟ بنم دعوام قرآن کریمک آیتلرینه مخالف ایسه، او دعوام سببیله بن اسلامیت دائره سندن چیقه چق اولور ایسه م، عبدالله بن مسعود حضرتلری قوری دعواسیله دگل بلکه یمینیلنه اولاچق؟

ابن مسعود حضرتلرینک سوزی دعوی دگل یمین در! دعواسنده انسان تردد ایده بیلور. لکن اختیاری عقلی وار انسان شک، تردد صورتنه هیچ بر وقت یمین ایتمز. ابن مسعود حضرتلری کبی بر آدمدن یمین. البته قطعاً اعتقادی وار صورتده گنه صادر اولور.

بن آکللامق سببیله دعوی ایتمش اولایم. احتمال شروع شریف بنم اوپله خطامی عفو ایدر. بنم کبیلرک مخالفتی ده قرآن کریمک حقیقنه بر پاره لک ضرر ویرمز.

لکن ابن مسعود حضرتلری کبی اک عالم بر صحابی ده آکللامق احتمالی البته اولماز. اوپله ذاتک یالکنز دعواسی گنه دگل بلکه یمین قرآن کریمه مخالف اولور ایسه، یا بونک معناسی نه در؟ ابن مسعود حضرتلری می قرآن کریمی تکذیب ایتمش؟ یا خود قرآن کریم می....؟

بو تون دینلرینی ایمانلرینی ملا جلال، تفتازانی کبی کلام کتابلرینه تأسیس ایتمش کلامیون شوایکی شق دن اولگی شقی می یا ایکنچی شقی می اختیار

طارلق قارا کلق در، دماغلرمزی او هام اویاسی ایتدش علم کلام اعتقادلریدر.

«کلا. بل ران علی قلوبهم ما کانوا یکسبون.» او مر ضلرک چاره لرینی کورمک امیدیله، بن کتب کلامیه ده وار اعتقادلردن هر برینی بر نوبت بولوب، قافمق سیلکمک فکرینه بش اون سنه مقدم کاش ایدم. اهل تصوف لساننده «علوم رسمیه» نامیل، مجتهدلرک لساننده علم کلام نامیل، ذم قیلنه کاش بر علم مسئله لرینک قیمت لرینی کوسترمک املی بن ده قوتلندی. بوکا کوره شو کونه قدر دورت بش مسئله یی میدانه آتدم. بوندن صوگ دها.

بر عزم کامرانی فالی بزنی! چه دانی: شایدکه کوی فرصت در این میان توان زد

بوندن مقدم، محترم «شورا» صحیفه لرینک عذاب آیتلریله رحمت آیتلری حقنده بر قدر یازمش ایدم. بوندن صوگ ده عرض قیلنه چق آیت کریمه لر حقنده علی الاجمال بر فکر ویرمک قصدیله، هم ده قرآن-کریم ده او آیتلری اوقور ایکن اکثریاً او آیتلری خطا آکلار انسانلری خطالرینه تنبیه ایتمک امیدیله، «الموافقات» کبی اصول کتابلرنده ترغیب ترهیب آیتلری حقنده سرد قیلنمش بر بیانی ترجمه سیله دگل بلکه یالکیز معناسیله بوراده نقل ایتمگی مناسب کبی کوردم.

«الموافقات» صاحبی شو کتابنک ۳ نچی جزئنده «ادله شرعیه» قسمنده دیمش:

«قرآن کریم ده ترهیب آیتلریک هر برینه مقارن، یا مقدم یا صوگ، ترغیب آیتلری ذکر اولنور. لکن هیچ بر آیت ده حکم اعیان اعتباریله دگل، بلکه اوصاف اعتباریله در.»

مثلا عصر سوره سنده الله رب العالمین حضرتلری دیمش: «عصر شریفله قسم ایدرم، انسان خسارده در، مگر ایمان ایدوب اعمال صالحه یی ادا ایدنلر.»

بوراده «انسان» دن یاوروپا خلقی، استثنانده روسیا تانارلاری مراد دگلدر.

قرآن کریم ده نسا سوره سنده (۱۴۱) آیت

کریمه ده الله حضرتلری دیمش:

«ولن يجعل الله للكافرين على المؤمنين سبيلا»

بوراده اولگیلردن ساقسونیه انگلیزلری، ایکنچیلردن ده هندوستان مسلمانلری یا خود مصر فلا-حلی اراده قیلنه ماز. واقع بونک خلافتنه دگلمی؟ ملائکه سوره سنده (۲۹) نچی آیت کریمه ده قرآن کریم دیمش:

«انما يخشى الله من عباده العلماء»

یعنی «الله دن یالکیز عالم بنگلری گنه خوف ایدر». بوراده علمادن استانبول خواجه لری، ازهر شیخلری، هندوستان مولویلری، بخارا دامالاری، بزم روسیا مدرسلری، تاتار ملالاری مراد دگلدر. انبیا سوره سنده (۱۰۵) نچی آیت کریمه ده قرآن کریم دیمش:

«ولقد كتبنا في الزبور من بعد الذكر ان الارض يرثها عبادي الصالحون»

یعنی: «ذکر صوگنده زبورده یازدق: شو یره بنم صالح بنده لرم وارث اولاچقدر.»

بوراده «صالحون» دن مصرک رفاعیلری، مغرب سنوسیلری، استانبول قلندرلری، هندوستان فقیرلری، تاتار صوفیلری، اامت ایشانلری، بخارا نقشبندیلری اراده اولنهامشدر.

الله رب العالمین حضرتلری قرآن کریم ده «وكان حقاً علينا نصر المؤمنين» دیمشدر.

بوراده «مومنلر» دن کیملری اراده ایتدشدر؟ دورت بش انگلیز النده اسیر قالمش آلتمش ملیون قدر هندوستان مسلمانلرینی می؟ غاللاندیه پنجه سنده فللق ایدر جاوا مسلمانلرینی می؟ یا خود.. قرآن کریم حساب سز آیتلرده ایمانی مدح ایتمش ایسه، بدء المعارف ایله ملا جلالده یازلمش مسئله-لری اراده ایتمه مشدر.

قرآن کریم «صالحات»، «خیرات» عباره لر یله انسانلری گوزل اشلره دعوت ایتمش ایکن، صا-لحاتدن- فزان تلنده تسبیح طارتمق، یوز بیگ مرتبه هر کون صلوات اوقومق، قصیده برده لری تعبد قصدیله

انسانلری سعادت یوللرینه آلوب کتمکلی لازم ایکن، بالعکس، انسانلرک طورغونلوق یاتاقلارنده استراحتلرینه سبب اولاکلمشلردر. شو حالک سببی نه در؟ قرآن کریم ده فرقان سورهنسک اغیرنده گی آیتلری اوقور ایسه ک، کوررز، قرآن کریم دیمش:

«رحمانک بنده لری- یر یوزنده سکینه ایله یورر بنده لردر. جاهلر، آنلاره خطاب ایدرلر ایسه، پاک طوغری سوزی سویلرلر. ربلرینه سجده قیام ایدوب کیچه لرلر. انفاق ایدر ایکن اسراف هم صارانلق ایتملر، بلکه هر حال ده اورتاچه اولورلار. شرک ایتمزلر معصوم قانی توکملر، زنادن پاک فالورلار، بالان شیلره شهادت ویرمزلر، بیهوده اوفاق شیلره تنزل ایتملر، ربلرینک آیتلریله تذکیر اولورلار ایکن، فولاق سز کوز سز کبی التفاتسز قالمازلار!- یارب! بزه شادلق ویره چک خاتونلر بالالر ویر! بزی متقیلره امام ایت! دیرلر.»

فرقان سورهنسک گی او آیتلری هر برمز اوقورز لکن اکثرمک فهمنه کوره، اللهک اویله بنده لری «مسجد قارتلرینه امامت ایدر، یاشیل جبهلر بور- که نور» قارت حضرتلر، یاخود عمرنده دورت بش خاتونی آلمش ده سالمش غایت مهابت قارت ایشانلردر. بیلورم: شو سوز غایت آغیر سوزدر. لکن نه قیلاقی، یالکز بزی گنه دگل، بلکه همه ملتیزی، اوقدر گنه ده دگل بلکه تمام اسلامیتیزی خراب ایتمش بر بلادر شو بلا!

انصاف ایده لم! کوکلمزده بر قدر گنه ایمان قالمش ایسه، اوزمزی ده ملتیزی ده آلامق دن بر قدر حیا ایده لم ایندی!

حاضر گه بس.

راز حافظ تا کنون ناکفته ماند.

مقصد: عذاب یا رحمت آیتلری ایمان اعتباریله دگلدر. رحمت آیتلرنده «یعنی ناتارلار!» - عذاب آیتلرنده «یعنی انگلیزلر» مآلنده تفسیر ایتمک خطادر. ایمان بزم کتب کلامیه ده پسان قیلنمش مسئله لری

تکرار ایتمک کبی اشلری اراده ایتمه مشدر.

الله رب العالمین حضرتلری قرآن کریم ده هر بر سعادت متقیلره وعد ایتمش ایسه، متقیلردن یاشیل چاپان صاری چیتوک بورکه نور صوفیلری، مرید تر- بیه ایدر شیخلری، تکیه لرده عمر ایدر ابد اللری، دنیادن غافل زاهدلری، نا محرم یوزینه باقماز ایز- گولری ده اراده ایتمه مشدر.

الله رب العالمین حضرتلری قرآن کریم ده «کنتم خیر امة اخرجت للناس تأمرون بالمعروف وتنهون عن المنکر» دیمش ایسه، تنبیه الغافلین دن درة الوا- عظیم دن تذکرة القرطبی دن وعظ سویلر اماملری خواجه- لری، مصرده طبع اولنمش خطبه لردن برینی منبرلرده اوقور خطیبلری ده اراده ایتمه مشدر.

الله رب العالمین حضرتلری «ومن لم يحکم بما انزل الله فاولئك» دیمش ایسه، «ما انزل» دن بزازیه لرده، تنویرلرده، جامع الرموزلرده یازلمش حکملری ده فصد فیلهما مشدر.

الله قرآن کریم ده جنت اهللرینی ده جهنم اهللرینیک بیان ایتمشدر، لکن، یعنی «آنا طول تورکلری» - یعنی «آمریقا انگلیزلری» دیمه مشدر.

قرآن کریم ده عذاب آیتلرینی یاخود رحمت آیتلرینی اوقوب استدلال ایده چک آدملره شو نقطه پی ملاحظه ایتمک ضروردر. یوقسه، رحمت آیتلری «بزگه!»، عذاب آیتلری «نگیلرگه!» اعتقادی اوز مزی آلامق دن باشقه هیچ بر نرسه یه خدمت ایتمز.

«واذا تساوى فى القبيح فعالنا

فمن التقى و اينا الكفار؟»

کتاب سماویلرک برینه انتسابی دعوی ایدن ملتیرک اکثری خراب اولمش ایسه، یالکز شو یله بر اعتقاد تأثیر یله اولمشدر: نصوص سماویه بشارتلر- بنی یالکز اوزلرینه، قیامت عذابلرینی یالکز دیگرلره توزیع قیلوب، کتب سماویه ده اوقدر مدح قیلنور ایمانی لسانلرده یوروب ده حیات ده اهمیتی یوق بر ایکی یا اوچ دورت جمله دن عبارت گمان ایتمشلردر. او ایکی اوچ کلمه درست صورتده اعتقاد اولنور ایسه،

كوسترلماز. اي مالت بوندن نه چيقار؟ بويله اوقومقدن نه كى آدم يتشه بيلور؟ تعليم وتر بيه اصولى بويله دگلدر. بونك ايچون انگليز قومنه عادت اولمش اصولغه دقت ايله كز! انگليزلرده اولان اصول تر بيه، بزه اولان اصول تر بيه كه تابان تابانه ضد بر روشده در. انگليزلر، تعليم وتر بيه لرنى كتاب ايله دگل بلكه عمليات ايله اجر اقبولورلر. انگليزلر شاگردلرنى خصوصا بالالرنى مسابقه كه (بر بوندن آله چيقوغه) تشويق ايتمازلر وگوزل اوقوچيلرغه مكافاتلرده ويرمازلر. بزم پك موافق كور- مكه اولديغمز اوشبو اشلرگه آنلر، ضررلى بر اش ديه قارارلر. آنلر فكرينه كوره بوشيلر بالالر آراسنه دشمنلىق وكونچيلك اوسويينه سبب اولدر.

انگليزلرده شاگردلر كوپ وقت اونبش ياشلرنده مكنبلردن چيقوب اوزلرينه موافق برر تورلى صنعت وكسب اختيار فيلورلر. پك آز كورلمش اولان اوشبو مدت، انگليزلرده الوغ عالملر چيقوينده مانع اولما- مشدر. اونبش ياشده مكنبلدن اوقوب چيقوب عالم اولمش انگليزلرنك معلومات وكمالتلرى باشقه مملكتلرده اوزون وقتلر اوقوب حتى دارالفنونلر كوروب عالم اولمش ذاتلرنك معلومات وكمالتلردن توبان درجه ده دگلدر. انگلترده اوكسفورد، كامبرديج كى دارالفنو- نلرده وار. فقط بودارالفنونلرده يالكز زادگان بالالرى غنه دوام ايلر وبونلرنك عددلرى ده ۶۰۰۰ دن آرتما- ديغى ايچون انگلتره قومينه نسبتله غايت آز در. بو دارالفنونلرده شاگردلر غايت سربستلر اولوب بونك اوقومقلرنده مقصده اوز اوزلرينى اداره ايدرگه اوگرنمكدن عبارتدر.

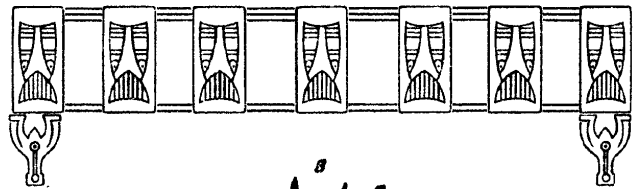
خلاصه: انگليزلرنك بالا اوقونمقلردن مقصدلرى بالالرينك قوللرينه شهادت نامه آلوب ويرمك دگل بلكه آنلرنى حيات ومعيشت محاربه سينه حاضرلمك وديناغه چيقوبده اوزكونلرينى اوزلرى كوره بيلور- لك بر حال گه كتورمكدن عبارتدر. اوشبو اصول بر قدر اولسه ده بزم مكنبلرمزده ده رعايت ايدلنورگه تيوشلى كورلدر.

اعتقاد ايتمك، - صالحات فضائل الشهورلرده يازلمش ايزگو اشلرى اشله مك معناسنده دگلدر. شو تنبيه بوندن صوك نشر اولنه چق سوزلر مه بر مقدمه كى اولسون.

شو كوندده وار اهل كلامك مغرور يتلرينى كسر ايتمك ايچون، بن انشاء الله، هر بر عقیده الهيه نك حقيتنه، نجاتك عموميتنه، عذاب آيتلرينك تفسيرينه عائد فكرلرمى نوبتلر يله «شورا» ستونلرنده نشر ايدوب، صوكره، انشاء الله تاريخ اديان مقاله لرينى على التوالى يازارم.

«وما خاب ذو جد اذا هو حسبلا»

موسى بيگييف.

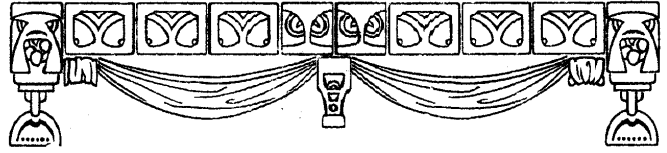

بزم تعليم

تعليم و تربيه حقنده انگليزلر ايله بزلر

(«صراط مستقيم» ژورنالندن مقتبس)

بزم «اصول جديد» اسمى ويرلمش مكنبلرمزده ده بر صنفده هر برى كتابدن اولوق شرطى ايله اون تورلى فن اوقوتولنور. كتاب اوقومقدن بالالرنك كوز- لرى ضعيفلانر. هر نرسه نى يادلاب اوقودقلرى سببندن ميلرى اشدن چيقار. مكنبلرمزده هر نرسه نظرى اولوب عملى بر شى كورلماز. مجتهدلر ايچون كرلكى كتابلر اوقودقلرى حالده كوبسى طهارت آلورغده بيلماز. بز حتى آته بنمكى، صوده يوزمكى ده كتابدن يادلاب اوقوتمقده مز. صوگندن طوغرى كلوبده بكرمى ياشلك صوقا آتينه بنار اولسه ق طوغرى يورمكدن عاجز قا- لورمز، ايكى آرشين تيرانلكنده صوغه توشسه ك بو- غولوب اولمكدن باشقه چاره مز اولماز. طوغروسى مكنبلرده هر نرسه پادلانوب اوقولور، اما عملپاتى

زاد و مخاربه

اوپا: - برنجی عدد «شورا» ده «нервь» هم
 «нервный» سوزلرینگ نیچک ترجمه قیلنورغه تپوشلگی
 روسچه هم تورکچه یاقشی بلوچیلردن رجا ایدلش
 ایدی. مین روسچه ده، تورکچه ده یاقشی بلهسه مده،
 آز بلدیکمچه یازارغه جسارت ایدم. بیگرهک نقطه -
 سینه یتکزوب یازوچیلر بولسه بزنگی، البته، تاشلا -
 نور. нервъ هم нервный سوزلری «عصب»،
 «عصبی» دیه ترجمه قیلنوب یورمش ایسه لر، یا گلش
 اولدیقلری حالده، یالغز روسچه دن عربچه گه گنه تر -
 جمه قیلنوب یورمشلر ایکن؛ ئاده تورکچه گه ترجمه
 قیلندیقلری یوق ایکن. ایندی بز تورکچه گه نیچک
 ترجمه قیلنون بلورگه تپوشدر. عربلر، فرسلر اوز -
 لری نیچک تله سله شولای ترجمه قیلورلر. لغت
 کتابلرینگ کورسه توی بوینچه «нервь» سوزی
 لاتینچه اولوب، می (دماغ) معناسنده در. می آز
 اشلای تورغان، یاخود قانی میینه غلبه قیلا تورغان
 کشیکه «нервный» دیولور. بوسوزلرینی عینا استعمال
 ایتمک اصلا مناسب ایسه. چونکه:

(۱) بولغان روشنچه روس حرفلری ایله یاز -
 ساق ۳۱ نچی مارت نظامن قبول ایتمک بولامز. (۲)
 عربی حرفلر ایله یازسهق (ы, е) لر اورنینه یازارغه
 بزده اشارتلیر یوقدر. گرچه روسچه اولان شو اشاره
 لرینگ تاوشلری تورک نلنده بولسه ده، آنلرغه اشارت
 یاسارغه زور احتیاجمز بولسه ده، حاضرگه چافلی یا -
 صالدیغی یوق. اگر «نیرۋنی» صورنده یازارغه
 امکان بولسه ده، ایکنچی مرتبه شونی روس حرفلری
 ایله یازغانده (нирвни) یازمق لازم بولادرکه، خطا
 فاشدر. اگر (نیرۋنی) یازسهق اوده روسچه یا -
 زلغانده «нярвни» یازلورغه تپوشدر، خطادر.

(۳) تلمزده کوب سوزلر بار بولانوروب، ئلله نه ایچوندر
 چیت تلدن یات سوزلر آلنا آلنا یوزده ایلملیگه تولغانلر،
 اوزمزنکی بوتونلهی اونوتلغانلر، یاخود «قاپا» (۱؟)
 دیب قدرسز تولغانلر. ایندی ادبیات دورنگ اوزمزدن
 سوز تابماینچه چیت تللرنگ ایشگینه باروب نزلنسهک،
 آندن یات سوزلر تله نسهک تلمزه بیوک مسخره لک بو -
 لادر. تورک بالالری آراسنده لغت شول چافلی
 کوبدرکه، یات سوزلرنگ بارلغن قروب، سوبوروب
 چاروب تاشلاسه فنده بک ظرافت و طراوت اوزرنده
 خالص تورکچه سویله شورگه و یازشورغه چامامزدن
 کیله چکدر. یالغز یکرمنچی عصرده چققان ماشینلر
 اوچونگنه ۵۰۰ چافلی لغت یاسارغه کرهک بولادرکه،
 بر آیلق اشدر.

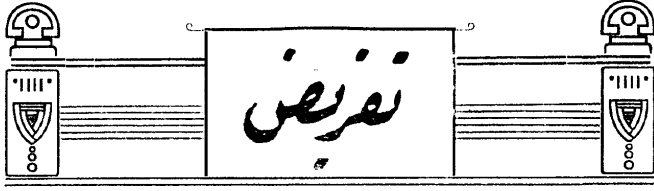
کیله یاک اوزاشمزه: تورکچه ده باش سویه گینگ
 اچنده اولان فاتق کبی نرسه گه - می - (چاغانا یچه
 آتالغان) ایسکی تورکچه ده - میه - دیورلر. شول میه -
 نگ اویلانوبنه هم - می - دیورلر. باشی همان اشلب
 تورغان غه - میلی - آدم دیورلر.

کشینگ قای چاقق میه سی آوب اشله و دن توقتالسه،
 یاخود یارتی یورتی غنه اشله سه یاخود بر نرسه دن متأثر
 بولغانده قیشق اویلانسه قازاق شیوه سنده شوک -
 میله و - دیورلر. «لهو» تنقیص ادانیدر. نیته که،
 خلفه لر آراسینه کره باشلاغان شاگردکه - خلفه له و -
 دیورلر. شو قبیلدن میه سینگ اشله ونده نقصان بولغان
 آدمگه - میله و - دیولور. باشقردچه ده - ایسه وهن،
 میشر چه ده - میله س - دیورلر. ایشته، «нервь» اور -
 نینه - میه، «нервный» اورننه - میله و، میله س، ایسه -
 وهن - تابلدی؛ برگنه ده ایسه اوچاو بولدی. بلهم تا -
 غی، «شهب محررلر» نه دیورلر؟

ح. ع. «تورک اوغلو»

پیتر بورغ - برنجی عدد «شورا» ده «нервь»
 هم «нервный» سوزلرینی «عصب» و «عصبی»
 ایله ترجمه نگ درست دگل ایدیکی بیان ایدلندیکندن
 صوگ: «بونلر یرینه نه کبی سوزلر استعمال ایدرکه
 تپوشلی؟» دیه بر سؤال بار. عثمانلی ترکرلری

„нервь“، فی «سیکیر» دیہ ترجمہ ایتہ لر۔ احمد حکمت، خالد ضیا اثر لرنده شول سوز استعمال قیلنہ در۔ شونگ ایچون بوندن سوک «نیرвь» فی «سیکیر» دیہ و «нервный» سوز بنی «سیکیر لی» یا کہ «سیکیر آوری» دیہ ترجمہ قبول ایدلسه ایدی۔
«یازوچی»

قزان۔ ۲۴ نچی عدد «شورا» ده «نور الیقین فی سیرة سید المرسلین» نی تقریرین سوک، مطبعه سهوی دیہ بر نیچه اورنلر کوسترلمشدر۔ بز بو کتابنی فننه متخصص آدمدن تصحیح ایتدر دیکمز ایچون بویله خطالر کندی کینه تعجب قیلدق، فقط «شورا» ده خطا دیہ کوسترلمش اورنلر، شمدی یه قدر مصرده اوچ دفعه باصلمش نسخه لرده ده شویله در۔ مؤلف حضرتلری خصوصی مکتوبنه: «اوچونچی طبع نسخه دن باصلسون، آچیق خطا اولمادیغنه شوکا موافق ایدلسون» دیدیکی سبیلی مصححمز شوکا موافقت ایتمشدر۔ «خوله» سوزی «مؤنه» قیلندن تخفیف ایلہ برگنه واو ایلہ یازلمش و باشقه لرده توجیه ممکن اولدیغندن اصل نسخه گه موافق قالدلمشدر۔
«ملت اداره سی»

خوقند۔ آمریقاده اولان یرلی انسانلر نه وقت شونده واروب اورنلاشمشلر و حضرت نوح بالالرینک قایوسینه منسوبلردر؟
«مهود خواجه»

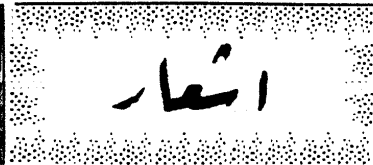
جواب۔ آثار عالملرینک بو خصوصه هنوز بر فکرگه کادیکلری معلوم دگلدر۔ یاوث نسلنه منسوب ترک قوملری اولمقلری یاقین احتمالدر۔ زیرا ایکی دنیانک بر برینه اک یاقین یری و ایکی آراده یوررگه احتمال اولان اورنی آنچق بهرنک بوغاز یدر۔ اوشبو بوغازغه یراق دگل یرده اولان ترکلر بوغازدن چیقوب آمریقا قطعہ سنده یرلاشوب فالمش اولسه لر کرک۔

حفظ صحت درس لری۔ ع. د. افندی اثری اولان اوشبو رساله ۴۸ بیتده «ملت کتبخانه سی» طرفندن نشر اولنمشدر۔ دوقتور ش. کامل افندی اثرندن اقتباس ایدلندیکی ایچون انتقاد قیلورغه اقتدارمز یوق۔ حفظ صحت مسئله سیننی البته دوقتور لر بیلسه کرک۔
بالالر کوکلی۔ ابتدائی مکتب بالالری اوقور ایچون مشهور شاعر عبدالله افندی توقایوف طرفندن یازلوب «صبح» خراجاتی ایلہ باصلمشدر۔
تاریخ صحیفه لری۔ ایسکی مصر تاریخی حقنه یازلمش بر اثر اولوب یازوچیسی عبدالغفور قل احمدوف و ناشری ده «صبح» در۔
نظام و اسلام۔ اوشبو سوک عصرده فرنک حکیملرینک اثرلرینی تیکشروب شونلر ایلہ اسلام دینی آراسنده اولان مناسبتنی تدقیق ایدوچیلرنک بری مصرلی شیخ طنطاوی اولسه کرک۔ بو ذاتنک عرب جریده لرنده هر وقت فائده لی مقالهلری اولنور و مصر علماسی طرفندن تأسیس ایدلمش «نادی دارالعلوم» ده سویلامش اثرلی خطبه لری ده نشر اولنوب طورلور۔ ایشته اسمینی ذکر ایتدیکمز۔ کتاب اوشبو کیمسه اثری اولوب ذاکر افندی القادری طرفندن کندی لسانمزغه ترجمه ایدلمشدر۔ اسلامنک فضیلت و کیمالتندن بحث ایتدیکی ایچون اوشبو اثرنی اوقورغه و استفاده قیاورغه تیوشلی۔ اویا شهرنده «کریبوف، حسینوف» مطبعه سنده باصلمشدر۔
امام غزالی۔ مشهور اسلام عالمی امام غزالی حضرتلرینک ترجمه عالی حقنده یازلمش بو اثر «شرق» کتبخانه سی طرفندن ۹۶ بیتده نشر اولنمشدر۔
رحمت الهیه۔ «حادی الارواح» کتابندن اقتباس ایدلنوب یازلمش بو رساله ۱۶ بیتده «وقت» اداره سی طرفندن اوز مطبعه سنده باصلوب تارالمشدر۔

استرخان شهرنده امام عبدالرحمن نیازی افندیدر.
 (۳) دیواری کالیندار. مرتبی اورنبورغده ع. فخرالد
 ینوف وناشری کریهوف، حسینوف شرکتیدر.
 (۴) دیواری کالیندار. مرتبی لطیف مصطفی وناشری
 قزانده «ملت کتبخانهسی» در.

کالیندار. اوشبو ۱۹۱۰ نچی بیل ایچون ترتیب
 ایدلن کالیندارلر آراسندن بزگه کورلگاناری
 اوشبونلردر: (۱) کیسه کالینداری. مرتبی قزانده
 شرف الدین شهیدالین وناشری اسحاق آراسلانوف
 شرکتیدر. (۲) کیسه کالینداری. مرتب وناشری

قش فصلی

فاچادر هر کم کيله باشلاساڭ
 يابا ايشگن کره باشلاساڭ؛
 بيك كوب فقيرلر سيندن رنجيلر
 سين بارنده هيچ جلي كورمیلر.
 فقيرلرني سين رنجتمه زنهار
 كشي يوق بيرگه تيزرك كيتوب بار!
 شرف الدین الكوستراهاموی. «قزان»

ملت يالقاو

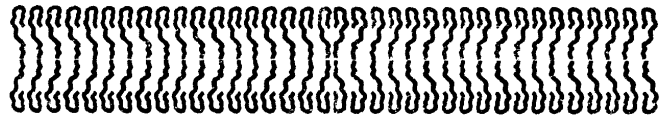
ملت يالقاو، ملت فقير، ملت نادان
 هر برمز سويلادك بونی تيلدن؛
 قابماسهده عيب دگل بالقلری،
 قارماقلر اوتمادی صوسز كولدن.
 قوری سوز فائده ويرسه ایدی بزگه
 بولور ايدك كويدن ايندی كوكگه منگان؛
 سوز صوڭنده چندن ايشگه طونومقله
 باشقه ملت «بالون» ايله اوستده يورگان
 «ايلك كلكان اورن ايچون» ايسكى مقال
 كوكنی اشغال ايندی آنلر آلدن
 يارقانات كبك اولدی بزنگ كيدش
 كوكگه منمك، يرده طورمق كيلمی فولدن
 فرصت وقت، غفلت ايله اوتوب طورسه
 فائده ويرماز «ملت يالقاو، ملت نادان»
 ن. افلاطونوف.

جای کونلر اوتدی! کوزلرده کیچدی
 ایندی حاضرده قش کونلر بتدی!
 صاغنام جایلرني ابيون، مایلرني
 صو بویلرنده يورگان جایلرني.
 قالمادی يافراق شول آغاچلرده
 كيتديلر يراق صاندوغاچلرده
 قارغاچ، طورغای كيتديلر فايده؛
 قالدی بر قارغا آندن نی فايده؛
 آغاچ اوستينه فونغان صيرچقلر
 اولن اوستنده آلمازدای چقلر
 ياشل پالاسدای تورغان چيره ملر
 بارده قاپلاندى بتدی ايله ملر.
 بارده بوغالدی قایتورلر میکان؟
 صو بولوب قارلر آغارلر میکان؟
 نی سبیدن بو - صفالر بتدی؟
 همه سینی قش كيلوب اوركندی.

«قش» قه خطاب

کیلگان ایکانسن بزلرگه، ای قش!
 بولماغل صالغن سین چامادن طش.
 هیچ کم یاراتمی سیندای فوناقنی
 اوشیته صالغنك بیت، قول، قولاقنی.

ايجال سېسى

بو آرالده سياست دنياسن دخيده « شرق » مسئله لرى اشغال ايتمه كده در . مانچور يا تيمر يوللرن بى طرف يىصاب بين الملل بر فونترول آستنه آلو حقنده آمريكانك روسيه وياپونياغه تكليفى بخشوق مهم بر مسئله حالينى آلوب كوب سوزلرگه و مذاكره لرگه سبب بولدى . لکن روسيه وياپونيانك بوتكليفنى قطعى صورتده رد ايتولرى سببلى مسئله بر آز يموشادى وشول مسئله ده منفعت لرى برله شو سببلى ، ياپونيا ايله روسيه آره سنده كورينه باشلاغان اوگعا . يسز لقلر ده موقه كوزدن يوغالوب كى تدى . قوره يى ساده اغتلال بارلغى خبر لرى ايشتلوب طوره ، فقط نى گنه بولسه ده موندغى حركتلر قوره يانك ياپونياغه بتونلاى قوشيلوب استقلالن بترودن باشقه نرسه گه خدمت ايتيه آلمايه چقدر . قطاي ترقى وتمدن يولينه كررگه حاضرلنه . حكومت ياور وپساغه مخصوص هيئتلىر يياروب متمدن ملت لرنك هنر و صنايعى حقنده خبر الورغه وشونلرنى اوز مملكتنه تطبيق ايتارگه طريشه .

فقط « تدرىجى حركت » قاعده سندن آيرى لاسى كيلمى . مثلا ولايتلر ده گى ملت مجلس لرى قطاي غه عمومى اداره مشروطه نك كرتلوون حكومت طرفندن وعده ايتلگان ۱۹۱۷ نچى يلغه فالدر ماینچه حاضر دلا . نوك اشلارگه اوتنسه لرده ، حكومت خلق نك ئلى بوگنا حاضر لئوب يتمگانگن سبب كورساتب ، شول وعده ايتلگان وقتدن اول كرتلمايه چكن بيان ايتدى .

يقين شرفده ، ما كيدونيا بلغارلرن ياقلاب بلغاريا نك كويسزلنئوى ، يونانستانده اشلرنك چوبالچق حاله بولنئوى ، گر يد روملرينك يونانستان غه صداقت ايله يمىن ايتولرى ، تركيه ده گر يد مسئله سينك بيك اهميت كسب ايتئوى كىي حاللر سياست كوگينى بخشوق طومانلاندر وب طورالر .

تركيه ده مينىسترلر هيئتى آلماشنوب اسكى صدر اعظم حلمى پاشا يرينه حقى بك فويلووى ياوروپا محافلنده تورلى سوزلرگه سبب بولسه ده ، بو اش ياش تركلرنك تدرىجا پارلامينتار يزم اصولينه يقينلاشه بارو لرندن و مينىسترلرنى بر فكرده گى كشي لردن قويارغه طريشولرندن باشقه كوب نرسه كورساتماسه كرك . مع مافيه استانبولده پارلامينت بناسى اولان چراغان سرايى يانويونك (زبان ۴۰ ميليون سوملاب) مينىستر لر آلماشنغان وقت غه طوغرى كيلووى تورل سچيه ناءويللرگه بوللر آچدى .

غرب دولتلرينك اوز مملكتلرى داخلنده طنچ لقلر . آنلر سياست اويونينى چينلر ده گنه اوينارغه يارانلر . انكلكتره نك اوزى ايچونگنه توگل ، حتى بتون ياوروپا ايچون مهم بولغان صايلاولرى ايسرلانديا ملتچيلرى وليبرال لرنك اوستونلگى ايله تمام بولدى . فرانسىيه ده صلور طاشوب زور قضا وفلاكتلرگه سبب بولوى بر قضاى آلهى اولديغندن البته سياستچه تاثيرى يوق ، لکن ملت مجلسنده ، مکتبلر ده دين درس لرى اوقتونى منع ايتو مسئله سينك موقع مذاكره گه فويلووى فرانسىيه نك اوزينه گنه توگل ، حتى چينلرگه ده تاثير ايتدى . بو صوك وقتده اسلاملر آره سنده بولغان واقعه لرنك اك زورسى هيچ شهبه سز بخار اده بولغان سنى وشيعى واقعه لر يدنر . كوب وقتلردن بىرلى برگه طورغان بو دين قرداشلرينك بر برسى اوستينه هجوم ايدوب فان توگشولرى تأسفى ايتماسلك بر اش توگل در . جهالت ، فقيرلك ، مدنيتسزلك سببلى اك آرتن فالغان بر مملكت نك خلقى بولاي بر برسینى وحشى صورتده قررغه ده طوتنغاچ اول مملكت نك حالى مشكل ، استقبالى قراگفو ايكانن سويله رگه ده حاجت يوقدر .

آثار عتيقه - اسپانيا نك جنوبنده اسلاملردن قالمش بر سراى خرابه سى وايچنده ده صنايع نفيسه جمله سندن بك قيمتلى شيلر تابلمشدر .

حاصل ایتله، روحلانا ایدی، بو کون مسکاو دار-
الفنونی و محتاج استودینتئر فائدهسنه مکلر ایله اعانه
لر جیولا ایدی؛ هر یل اوشبو کون مسکاو دارالفنونی
نک بر یللق آنچوتی نشر ایتله در. بو یلده ایتلیدی.
آنچوتقه کوره: بو یل مسکاو دارالفنونی شاگرد
لرنک علم و اوقوغه انک نق رغبت ایتکان، انک نق
طرشقان و اوقوچیلرنک صانی انک آرتقان بر ییلدر،
دارالفنوننک فخری چلینلری ۴۳. برسی ایمپراطور
اوزی، بر نیچه سی بیوک کنازلر. قاره طاغ پادشاهسی،
بیوک اصلاحچی غراف میلوتین؛ فالغانلری آوروپا
وروسیهنک انک زور علم و خیرات اهللری در. بونلرنک
کوبسی ایسه انکلیز دارالفنونلرنده پروفیسورلر.
دارالفنونده الهیات معلمی، ۹۱ پروفیسور و ۲۶۸ پروات
دوتسینت (معلم) بار. لیکن بونلر یتشه آلملر. مثلا
چیرکاو تاریخی، غربی آوروپا ادبیاتی نک تاریخی،
هئیت، جغرافیة، احوال ملل، حقوق مالیه، تاریخ طب،
حفظ صحت کبی کوب درسارگه معلملر یتشمه گانلر.
دارالفنونده پروفیسورلققه حاضرله نوچیلر ۸۳ بولوب
۹۹ ممالک اجنییه گه ییارلگانلر.

یانوار باشنده دارالفنونده ۱۰ مک ۸۶ اوقوچی
بولوب ۹،۶۵۸ ی استودینتئر. استودینتئر بلطریغیدن
۶۳۷ کشی آرتقانلر. ۱۹۰۹ نچی یلده درس تمام
ایتوب ۸۰۳؛ تمام ایتیمچه ۸۷۹ کشی دارالفنوندن
چغانلر. بو یل ۲،۵۹۱ یاگا استودینت آلمشدر.
دارالفنوننک ملکی صوماسی ۶ میلیون صوم بولوب
۱۴۲۴ استودینتغه ۱۹۲ مک ۶۳۰ صوم استیپیندیة
بیرلشدر. بر شاگردگه آزی ۴۲، کوبی ۱،۵۰۷ صوم
بیرلگان. دارالفنون بوندن طش ۵۷۵ لوب شاگردگه
۳۴ مک صوم چاماسی یاردم بیرمشدر. یلینک انککی
یارمنده ۱،۵۹۲، سوکغیسند ۱،۷۱۸ شاگردنی اوقو
حقی تولودن آزاد ایتکان. یل باشنده دارالفنون
کتبخانه سنده ۱۸۸ مک ۳۹۵ (سده)، ۳۲۹ مک ۱۱۱ جلد
کتاب و ژورنال هم ۲۶ مک ۲۰۴ دفتر بار ایدی.
دارالفنون اوزینه بیک شهب موزه خانه سالدره در.
موزه سنه قویار ایچون جیغان آثار نفیسه و عتیقه

بغداد یولی - بغداد تیمر یولی مسئلهسی بو
کونلرده دخی میدانه چیقیدی. بونی اشلامک حقنده دخی
کوبراک اجتهاد صرف ایدوب بیش ییل مدتده تمام
ایتمک فکرنده لدر.

اولکلرنی یاندرهق - آوروپا و آمریقاده قیرگه
کومو اورنینه اولکلرنی یاندرمق عادتق وار. اوشبو
عادتق بو کونلرده آفستریا مملکتی اوز ممالکتی
ایچنده قطعی صورتده منع ایتمشدر.

مسکاو دارالفنونی - اوزغان ۱۲ نچی یانوارده
مسکاو دارالفنوننک آپیلووینه ۱۵۵ یل طولدی. بو
کون «تاتیانا» کونی اسمله نوب ایسکیدن کیلمش بر
عادت بوینیچه شول دارالفنوننک شاگردلری و آندن
اوقوب چققان همه کشیلر بو کونده زور بایرام یاصیلر؛
مجلسلر فورالر وهمه سی بر طوغان بولوب ایسکی
خاطره لرن سویله شوب اوطورا ایدیلر. بو کون
وروسیهنک انک زور برمدنی بایرامی، ضیالیلر ایچون
انک شادلقی اوتکان بر کونی بولا ایدی. بوندن ۲۵-
۳۰ یلر انک بو بایرامگه حکومتده اشتراک ایته، وزیر
لر، بیوک مأمورلر، حتی بیوک کنازلر آنک بایرام
مجلسینه کیله ایدیلر. سوکراق چاقلرده، استودینتئر
آره سنده صول فکرلر طارالغاج، حکومتدن ناراضیلقلر
کوریله باشلاغاچ رسمی آدملر بو بایراملرگه کوب
فاتشمی باشلادیلر. باره باره «تاتیانا» کونی بایرامی
حکومتگه قارشى بر دیهوناستراتسیه شکلی آلا باشلاغاچ
پروفیسورلر بو بایرامنی بتونله یی صامی طوررغه
قرار بیردیلر. منه ایندی اوچ دورت ییل بو علم
بایرامی یاصالمیدر.

تاتیانا کونی بایرامی روس ترقی، ملیه و علمیه-
سی ایچون بیک مهم ایدی. بو کونده شه برهک
پروفیسورلر علمنک بر یللق کیدیشی حقنده حساب
بیرلر؛ شاگردلر- استودینتئر احتراملرنک درجه سنی
قول چاپو، یوقاری کوتارو کبی لایالی حرکتلری ایل
قایسی پروفیسورنک قوه تعلیمیه و فکرینه نیچک فارا-
دیقلرینی بلدرلر؛ هر شهرده گی مسکاو دارالفنون
بیشلری جیولشوب کیفی صفا یاصاغانده اوز آره برلک

آنسز تحصیل یولی، اوت ایله سو آراسنده غی کبی تار برخوفلی یولدر. مقصود بولغان نتیجه لرگه باروب جیتووی مشکلدر. اما ادهمنگ بختنه قارشسی بو مسئله لرده بیک گوزل روشه تأمین ایدلدیکندن ادهم افندی سیونه سیونه تحصیلنه دوام ایتمکه ایدی. بخت دیگان نرسه جیر آستنده کوملوب یاتقان آلتون کبی قیمتلی بر شیدر. البته اول آلتون جیر ننگ اوستنه اوزی چغوب یانمی، آنی کوب مشقت بلهن قازوب آلالر. الله تعالی کمگه نصیب ایتکان بولسه، شول کشی آنی ملکله نه. شوننگ شیکللی بختلی کشیلرگه ده بختکه آلدانوب غفلت ایله اوزنی آچوب یاتورغه برده تیوشلی توگل. بلکه یاخشسی تدبیر، اجتهاد و سعی دیگان نرسه لرگه ده برده قصور. لقی کیتیرماینچه چالیشورغه کرک. منه شول روشچه بولغانده دخیده زور زور بختلر، هیچ کوتلمگان نرسه لر، و عقللر حیران اولورلق حاللر میدانه چغاچقدر. ایشته شولار آرفاسنده فایسی بر بختسز بیچاره لرده بر آز دنیا لدتی طاتوب محزون قلبلری آچلور و صاراغیان بیت چوفرارنده آز کیم تبسم علامتلری کورنور ایدی.

ادهم قش بویی مکتبته دوام ایتوب سیوملی بر شاگرد بولدی. آفرین و تحسین سوزلریده معلملر آوزلرندن ایشتمه گه باشلادی. اوغللریننگ بو روشده یاخشسی اوقووبینه حلیم افندی ایله فاطمه خاننده بیک شاد و ممنون ایدیلر. ادهمنگ اجتهاد لی، انصافلی و اطاعتلی بر بالا بولووبینه بیک راضی بولوشوب آکا هر دائم خیر دعا ایتهلر و بتون نیت و تلاکلرن آننگ بختلی عمرینه تخصیص ایتوب نماز آرتندن و ایزگی کونلرده اولسون همان الله تعالی دن یالواروب صوریلر ایدی. قش اوتدی، یاز جیتدی، مکتبده امتحان بولنوب ادهم ایکنچی صنف غه ده چقدی. جای کونلری تعطیل و فنلرن ادهم گه اوتکاز و دخی قییین بولمادی، چونکه اوزی بلهن تیکدهش و سردهش بولغان مکتب رفیقلری بایتاق بولوب شولار ایله ادهم دخی بیک کوکللی روشه جای

قوللیکسیه سی بیک بای و مهمدر. دارالفنون حضورنگ محتاج شا کردلرینه یاردم جمعیتی بار. اعضاسسی یوزگه طولماغان بو جمعیتنگ یللق کیلری ۳۵ مگ صوم تیره سنده یوروب داخودن آرتدرو قصدی ایله بو یل ۱۶۰ مگ صومغه توشروب بر فائده لی یورت سالدره در. بو جمعیت یوزلرچه فقیر شا کردلرگه یاردملاشه، آنلرنی یارتنی یولده قالدون قوتفاره در. ع. فخرالدینوف

حکایت

چن بخت (*)

(محرری یارالله، رادی)

III

ادهم ایندی روسچه ده مکمل روشده تحصیلغه باشلادی. بو وقتلرده یاشی ۱۷ نی طوتروب ۱۸ گه قاراغان ایدی. ادهمنگ جای کونلرنده بر روس معلمندن روسچه اوقووی هم آننگ ایله همان روسچه سویله شووی، دخی حفظ الصحت حقنده ده یاخشسی غنه معلومات حاصل ایتووی، بو غارادسکوی اوچیلشچه ده گی تحصیلنه کوب یاردملر ایتدی. چونکه سلا-متلکنی یاخشسی صافلی بله گان کشی کوب وقتده آوروغه دوچار بولا، آورو کشی ایسه نی اوقی آلا، نی باشقه جهندن راحت کوره، الحاصل دنیا ننگ بختسز بر کشیسی بولا! صاحب قلم اوزیده ایسکی بر مدرسه ده یاتوب آز کیم ایتدیکی تحصیللری وقتنده آغر خسته لقلره دوچار اولوب ناچار و فانسز بولوب قالمش بر بدبخت بیچاره در.

تحصیلک بولغان شا گردلرگه حفظ الصحت فنندن یاخشسی خبردار بولوچیلقی اگ کیره کلی بر نرسه در.

(*) باشی ۱ نچی عددده.

کونلرنده کچرمگه باشلادی.

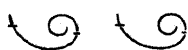
بزنگ مدرسهلرمزده بر صنفده و یا که بر بولمه ده بولغان بر نیچه شا کردلرمز، تورلیسی تورلی مسئلک اتخاد ایتوب هیچ اوز آرا اتفاق ایله باشی آلملیر. رفیقک و دوستلق دیگان شیلردن بتون بتونه محروم بولنوب بر برسینه دشمانلق، غیبت وحسدلک نظری بلن فاریلیر. سببی ایسه: شول تریبه یوقلغندن قرداشلک و ملیت حساسلی او یغانمادقندیر. حتی ایسکی مدرسهلرمزنگ کویسینده بر خلفهنگ شا کرد لری، ایکنچی خلفهنگ شا کردلری ایله دشمان عسکرلری کبی هر دائم صوغشو ایله وقت اوتکازه لر، و بر برسینگ عیب نیک ازله بکنه طورالر. تأسف! ادهم بو وقتلرده ۱۸ یاشلرنده طوترمش اولوب تمام بر ماتوزغنه یکت بولوب یتشیدی. قزلغنه توگهرهک یوزلی، چغنیق قارا کوزلی، اوزون فاشلی، کچکنه قوی قارا میوقلی، اورتا بویلی، طولق بدنلی، گوزل بر یکت بولدی.

قش بوی ادهم افندی دخی تحصیلنه دوام ایتوب یاز باشی امتحانلری بولنوب ادهم اوچنچی صنفدهده چقدی. جای دخیده مکتب رفیقلری ایله یوقاروده مذکور روشچه کونلر کچردی. تعلیم وقتلری یتکناچ مکتبکه دخیده دوام ایتمهگه باشلادیلر. الحاصل شویله روشده کونلر کچرمگه اولوب ادهم دورتنچی صنفده ده چقمش ایدی. بو ایسه ادهمنگ آخرغی و مکتبنی تمام ایده چک یلی اولدیغندن، حلیم افندی ایله فاطمه خانم آرالرنده دخی الوغ مشاوره لر ایتلمهگه باشلاندی. البته بو مشاوره لر ادهمنی، شهر مکتب تمام ایتکناچ دخیده اوقنورغهمی؟ یوقمی؟ ایدیکی حقنک ایدی. بو افندیلر مصلحتلری، بوینچه اوغللری ادهمنی اوشبو مکتبنی تمام ایتکناچ دخیده زورراق یعنی گیمنازیه لرگه بیاروب اوقوتماسقه اویلاشدیلر. چونکه مقصودلری: ادهمنی بر چیناوانیک ایتمک اولما. پنجه، بلکه اوزینه کیرهک قدر روسچه دن خبردار ایتو ایدی. حلیم افندی و فاطمه خانملرننگ فکرنجه روسیه مملکتنده یاشامق ایچون، روسازنگ تلارینه،

عرف و عادتلرینه آشنا بولمق لازمدر. بزنگ خلقنگ کوبسی روسچه اوقونی بر محکمه ده پیسر و یا که بر حاکم بولمق ایچونگنه دیب خیال فیلالر. لکن فکر لری یا کلسدر. بزنگ تانار خلقی بالالرن مسلمانچه اوقوتقاندده، آز کیم اوقو یازو بلوب ایمان و نماز اویره نسه، بزنگ بالالرمز ملا بولاچق توگل، شول بلگانی جینه، دنیاغه چغارغه سوداگه قوشارغه کیرک دیب ذهنلی بالالرنی مکتبدن محروم ایتوب چغار. غانلری کبی، روسچه نیده آز کیم بر پیسر و یا که بر صالدا تندن اوقوتوب قول قویسه، آدرس یازا بلسه، تلغرام اوفی آلسه، بیک یاخشی ایدنی اش تمام دیب اویلیلر. لکن بر محکمه گه و یا که روسلر بلن جیولش بولغان بر اورنغه بارلسه، اوز سوزن تمامیله یازوب آکلانا آغان و یا بر ئه یتوب تو. شندره بلگان بر کشیمز چقمی! صالدا تندن قایتوبقنه آدوا قانلق دعواسن ایتکان غرورلی آغایلمزدن موندی اورنلرده بر تینلکده خیر کورلمی. روس تل وعاد. تلری ایله خبردار بولمق ایچون البته روسلر ایله برگه اوطوروب دورت بیش سنه قدر بر روس مکتبنی تمام ایتوب چغارغه کیرهک. مونه یاشلرمزنگ بارچه سی بولماسه ده، کوبسی بویله چه مکتبلرنی تمام ایتکان یکتلر بولاسلر، کبله چک یکرمی و اوتوز سنه ار ایچنده، ارمن، یهودی و پالا کلرگه باروب یتمه. سه کده، بیک آرندهده توگل یاخشی غنه بر مات بولور ایدک.

ادهم آخرغی سنه سنده اوقوب یاخشی امتحان ایله مکتبدن شهادتنامه آلوب چقدی. روسچه سو. یلهوی و آکلای یلخشی غنه درجه ده، غزته و ژور. نالرنیده گوزل روشده مطالعه ایته آلورلق بر یکت بولدی. بو وقتلرده یاشیده ۲۲ و ۲۳ لرده اولوب عسکریه خدمتندده قوتلوب قالمش ایدی.

ادهم کبی انصافلی، تربیه اسلامیه سی یرنده، ملتنی سوهر، حمیتلی یکتلمزدن فی قدر نرسه لر امید ایتسه ده، ملت حقسز توگلدر.....

ازلەمك هم ایستەك ایلە «اوغان» مز قیلرینه بیورمشدر.
شوگا کوره هر کیم اوز جیمینی اوزی ازلەرگه کرک.
کورمیسکمی توبه قارا، هیچ کیمگه کوکدن آلتون
یاغدیغی ویردن اولن کبی کموش اوسوب طوردیغی
یوقدر. زیرهك ایسهك زیرکلگیگه اشانوب یا که آنا
کڈك بایلغینه آرقالانوب اشسز، یالقو، تیک یاتما.
آنکچون اشسز تیک یاتقانک زیرکلک نك چراغی سونار،
آنا بایلغی جیرگه سگار.

یالقاولق ایلە کوکل فوتروغی آردندن یورمک آدم
اوغلن آورو ایثار، اوینی بوزار، یارلیلاندر. شوگا
کوره هیچ بر چاقده اشسز طورمه، ال هم آیافلرکنی
بیگرا که باشکنی بوش و اشسز آسراما. ترک کونلرکه
کیلە چکده طابش کوریلە چک اشلردن اوپسز طورمه.
آنق بلک که: بوکون توزان قدر ایز گولک اینسهك
کیلە چکده طانلی یمشینی ییارسك، بوکون توزان قدر
اوصاللق اینسهك کیلە چکده آچی شلنه سنی کوررسك.
هر کیمنك بوکونگی اشی کیلە چکده آلدینه چغوب آنی
قارشو آلور.

ترکلک یولنده ایکن چاغکده، اوزیکه کرکلی
اشلرنی طوقتاتوب طورمه. آنکچون ترکلک، کچوب
کیدن ییل کبی نیز لکده کیچار. اولەر کونیکه قدر
اشدن، طرشمقندن یالقمه؛ آردکده یاغشی آت قالدیر
ایچون طرش. آنکچون آدم بالاسی ئولسه ده، یاغشیلغی
ئولمای منگوقالور. «.....»

۱۹۰۹ سنه

محرری: رضا الدین بن محمد الدین.

ناشری: محمد سار و محمد زاکر راصیف.

تیل یاریشی

X

طرشلق

صوقالامغان، اشلنگان تافر باصورده ئه رم هم
آلابوتادای یارافسز اولنلردن باشقه نرسه یتشما دیکمی
کبی، طرشمغان، اشسز یاتقان آدم اوغللری ده هیچ بر
طابش کتورمازلر.

ساجوب، صوقالاب، صوغاروب اشلنگان بر چبق
جیر نیچه باطمانلر ایگون یتشدروب، یل ایلنگانچه
بر آدمنك خاتون وبالا چاغالریله ترلکلرن طویدروب
آصریدر. تاب شوکدای بر بالاده آرمی طالمی طرشسه،
بار سویگان نرسه سی اشگنه بولسه، اشسز لکنی دشمان
کورسه اولده توبلی بای بر آدم بولوب یتشور، کوب
یارلیلرنی طویدرر، کمسل یرلرنی طوترر.

شوگا کوره تازا چاغکده منگو طورر کیمسه کبی
طرش؛ هیچ نرسه سی یوق کیمسه یارلی دگل، اشی
یوق، طرشمی طورغان کیمسه یارلیدر. اوزی ایچون
طرش قان کشینك اشی هر چاغنده آکا کومکچی
بولور. طرش قان کشی طنچ یاشار، یالقو کشی
آچلقدن اولەر.

ای اوغل! سینك اوز ترکلگیگنی صاقلاو اوزیکه
طابشرلغان. شوگا کوره کشیلر رهنده کون کیچورر
ایچون هیچ کیمگه اشانوب طورمای، یالکز اوز
بولد قلعکد نغنه کوت! اوزك ایچون اوزك طرش! جیم،
هر نه قدر بولنگان هم بیلگولنگان ایسه ده، بونی

«شورا» اورنبورغده اون بیش کونده بر چققان ادبی، فنی و سیاسی مجموعه در.

ТАКСА ЗА ОБЪЯВЛЕНИЯ: НА 2-й СТР. ОБЛОЖКИ
30 КОП., НА 3 и 4 СТР.—20 К. ЗА СТРОКУ ПЕТИТА.
АДРЕСЪ: г. Оренбургъ, Редакция журн. „ШУРО“.

آبونه بدلی: سنه لك ۵، آلتی آیلق ۲ روبله ۶۰ كاپك.
«وقت» بران برگه آلوچیلرغه:
سنه لك ۹، آلتی آیلق ۴ روبله ۶۰ كاپك در.

« شرق كىتابخانىسى » نده مصر - استانبول - هند -
 بيروت مطبوعاتى كىلىتلى صورتده موجود در .
 مکتب و مدرسەلر اېچون هر فئدن، هر تورلى درس
 كتابلرى، كوپلب آلوچىلرغە غايت ارزان بهايله كوندرلمكدر .
 مفصل « اسامى الكتب » بوش يبارلور .
 زاداتكەسز نالوز ايله يبارلماس . بر سپارش (زاكاز)
 نڭ دورتدن برى قدر زاداتكە يباريلورگە تيوشلى .
 پوچتە مصارفى آلوچىدن .

شَرَقِ كِتَابْخَانَةِ سَمَاءِ
 صِلَاحِي : اِحْمَدُ اسْحَاقِي
 اَوْزَشَقْ شَيْخْ اَنْبِيَا
 سَنَ ١٩٠٦

Адресъ: Орскъ, Оренбург. губ.
 Ахмеду Исхакову.

„اقتصاد“

مجله سينڭ ايكنچى سنه سينه مشتري
 دفترى آچقدر .

بهاسى بر يلقه ايكى صوم، يارتى يلقه بر صوم .

آدرس: Самара, контора редакци
 „ИКТИСАДЪ“

« ملا نصر الدين »

ژورنالى نڭ دورتنچى سنه سينه آبونە
 دفترى آچىلدى :

قيمتى: يلقه ٥ صوم، ٦ آيغە ٣ صوم، ٣ آيغە ١ صوم ٦٠ تين .
 «ملا نصرالدين» هفته لك بولوب اسلام عالمده گى كولكى
 ژورنال لرنڭ اڭ گوزلى در . مسلگى نڭ حرىتى . همه
 فرقە نزاع لرندن اوستون طوروى ، اسلام عالمده گى
 جراحتلرنى بيك تور تعيين ايتوى ايله ممتازدر .

Адресъ: Тифлисъ, „МОЛНАСРЕДИНЪ“

« كريمف ، حسينف شركتى » اورنبورغ هم اوفاده

ايڭ مكممل كىتابخانه

« كريمف ، حسينف شركتى » نڭ اورنبورغ
 هم اوفادهغى كىتابخانه لرى روسيه ده گى اسلام
 كىتابخانه لرينڭ ايڭ مكملى دييورگە لايىق كىتابخانه
 لردر . روسيه ده طبع ايدلگان كتابلرنڭ هر
 فايوسى بو كىتابخانه لردە موجود اولديغى كىبى ، مصر .
 استانبول ويپروتده نشر ايدلگان كتابلرنڭ ده
 انواعسى موجوددر .

مكتب كتابلرينڭ هر تورلى نوعلرينى ويىكل
 اصولك ترتيب ايدلگانلرينى اوشبو كىتابخانه لردە گنە
 طابارغە ميكندر . بهالار ارزان اولوب سپارشلرنڭ
 هر فايوسى وقتنده بيك دفت ايله كوندريله در .

== مكممل اسامى كىتب بوش ييبهريله ==

ايڭ زور مطبعه

پار وايلىكتريڭ اشلى طورغان مطبعه لر آراسنده
 ايڭ زورسى هم هر تورلى مطبعه اشلرينى ارزان،
 يخشى ، نفيس ويخته ايتوب اشله وچيسى ، هيچ
 شكسز « كريمف حسينف » شركتينڭ اورنبورغغى
 مطبعه لرىدر . مطبعه نڭ اوفاشعبه سى ده اشلرينڭ
 گوزللكى ايله مشهوردر .

هر تورلى كىتاب گازيته و ژورناللر ، تورلى
 بلانكەلر ، كانتور كنه گە لرى ، نينديگنە تله
 بولسه ده ، عدل قيمت برابرنده تيزلك ايله ياخشى
 ايتوب اشله بىرله در .

باصدراچق نرسە لرى طوغروسنك بهاصوراب يازغان
 كشىلرگە اسميته بوش كوندريله ، اوچ تينلك ماركة
 كوندرگان كشىلرنڭ سؤالرينه جواب بىرله در .

ОРЕНБУРГЪ
 ياغ УФА

ТВУ

„КАРИМОВЪ, ХУСАИНОВЪ И КО“

«وقت» اداره خانه سينگ اوز مطبعه سنده نفيس روشده اعلا کاغد که باصلوب چققان
توبانده گی اثرلر اداره ده هم مشهور کتابچيلرده صاتمقدمه در: اداره دن يوزلب آلو چيلرغه
مخصوص اسکید که قلنور. آدرس: «ВАКТЪ» редакция газ. Оренбургъ.

يگی باصيلوب چقدی:

رحمت الهیه نك عمومیتی مسئله سی محترم موسی افندی
بیگیینی نك فوزغاتوی ایله کوتاریلوب هر یرده منا-
ظره ونورلی قیل فال لرکه سبب بولمش ایدی. حقیقتنی
ایضاح ایچون محررمز رضاء الدین حضرت بو
مسئله ده علماء کرامنك اثرلرن نفتیش قیلوب مشهور
مجتهد «ابن القيم الجوزیه» حضرتلرینك «حادی

رحمت الهیه

مسئله سی

الارواح» کتابنده غی بو خصوص نی جامع فصلندن اقتباس همده اوز طرفندن بیک مفید شیلر
علاوه اینوب بیک قیمتلی بر اثر میدانغه کتورمش. برملب ۱۰ تین؛ پوچته ایله ۱۲ تین.

اثر: رضاء الدین بن فخرالدین. الك معتبر اصلاردن آلتوب یازامش
بر اثر بولدیغی جهندن هر کم ایچون؛ خصوصا مکتبده بالارغه اوقتور
ایچون، غایت موافق بر اثردر. هر کم آکلارلق صورنده پیغمبرمنك
حیاتی، نبوتی و اشلری بیان قیلنمشدر. نفیس صورتک، بویاولی رامکاده
باصلغان؛ غایت یاخشی کاغده. حقی ۲۰ تین، پوچته ایله ۲۴ تین.

مجلد
۲

استانبولده مکتب سلطانی مأذونلردن عثمان جلیللر اثری.
ابتدائی ورشدی مکتبلرده اوقتمق همده بولای مطالعه ایدوب
فائده لیمک ایچون غایت آچیق ترکی تلنک «تاریخ اسلام» ۲ نچی
مرتبه باصلوب چقدی. حقی ۱۸ تین پوچته ایله ۲۲ تین.

تاریخ اسلام

گیمنازی وریالنی مکتبلرده درس اینلوب اوقتولا
طورغان درس کتابلرندن استفاده ایله فانج کریموف
و نورالدین آغه یف طرفندن ترتیب ایدلگان بو
جغرافیا کتابی اوز تلمزده برنجی مرتبه اوله رق باصلمشدر.
تلی آچیق، افاده سی یکل، مکتبلرده درس کتابی اوله رق قبول ایتلورکه بیک مناسبدر. معلملر
بر مرتبه بو کتاب ایله طانشسه لر آلوب اوز شاگردلرینه تدریس ایته چکلری و فائده سی کوب
کور یله چگی شبهه سزدر، نفیس روشده باصلغان و ۱۰۰ بئندن آرتق اولان بو کتابنك
بهاسی بره ملب ۳۰ تین، پوچته مصرفیله ۳۶ تین.

جغرافیای عمرانی

اصول جدیده نك شرعا وعقلا مقبولیتی هم آنك سلفلر اصولی
ایدیگی حقنده، باشنده مشهور الشیخ زین الله النقشبندی
حضرتلری بولدیغی حالک، ترویسیکی علماسینك امضاسیله اعلام
نامه، عمومی نصیحت هم «وقت» طرفندن فوشلغان بر مقدمه دن
عبارت آچق ترکی تلنک بر رساله اولوب گوزل روشن ۲ نچی
مرتبه باصلوب چقدی. بهاسی ۵ تین یوزی ۳ صوم.

ترویسی علمای

و اصول جدیده

